ԺԹ՝ ՏԱՐԻ Թիւ 1711 Գ. ՇԱՐՔ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 — 30 ՅՈՒՆՎԱՐ 1907 16 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1324 — 17 ՔԵՆՈՒՆԸ ՍԱՆԻ 1322

Journal Armenien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته در
صاحب امتیازی: اوهانس قیصر
ادارهخانهسی: باب عالی جادهسنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ		
ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՆԵՐԱԾՄԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՍԱՄՍՈՆԻ ՄԷՋ

Անգլիա, որ 1888ին առաջին կարգը կը գտնուէր ներածումներուն մէջ, 1898ին կորսնցուց իր դիրքը և երկրորդ կարգին վրայ գտնուեցաւ, տեղի տալով Աւստրիոյ։ Անգլ. ներածումներն եղան 3169 թոնօ 1,851,400 ֆր. արժէքով։ 1903ին, Անգլիա չորրորդ կարգը իջաւ թոնոյի կողմէ բայց ընդհանրական ապրանքներուն արժէքը բարձրացաւ իբր 4 միլիոն ֆր.ի։

Ինչպէս կը տեսնուի, Անգլիոյ ներածումները հետզհետէ կը պակսին Սամսոնի մէջ, և միայն Աւստրիա, Պելժիա և Ռուսիա չեն որ գրաւած են անոր տեղը, այլ եւրոպական ուրիշ երկիրներ ալ կը մրցին անոր հետ և իրենց առուտուրը կը բազմապատկեն։ Ամենէն աւելի Պելժիա է որ երկաթի վաճառականութեան մէջ առաջին կարգը կը գրաւէ։

Ռուսիա 1888ին երկրորդ կարգն էր, 2768 թոնօ ապրանքով, որուն արժէքն էր 422,000 ֆր.. 1893ին երկրորդ կարգը գրաւեց 1196 թոնոյի և 255,400 ֆր.ի իր ներածումներով։ 1903ին յաջողեցաւ սակայն երկրորդ կարգը գրաւել 2853 թոնոյով։ Ռուսիոյ ներածման վաճառականութիւնը մեծ շահեկանութիւն մը չունի, քանի որ զանազան ապրանքներու քանի մը անշան բաւթիններէ զատ, իր առուտուրի գլխաւոր նիւթը կը կազմէ քարիւղը, որ ամերիկեանին հետ կը մրցի աժնութեամբ։

Աւստրիա 1888ին երկրորդ կարգը կը գրաւէր 1484 թոնոյի ներածութեամբ։ 1893ին երկրորդ կարգը անցաւ և 1898ին առաջին կարգը գրաւեց զոր ցարդ կը պահէ 5239 թոնոյի իր ներածութիւններով, որոնց արժէքը կը հասնի 1,772,500 ֆր.ի։

Ֆրանսա 1888ին 1053 թոնօ ապրանք ներածած էր 907,000 ֆր. արժողութեամբ, ինչ որ չորրորդ կարգը գրաւել կուտար իրեն։ 1893ին հինգերորդ կարգը գրաւեց և 1903ին այս դիրքն ալ կորսնցնելով, վեցերորդ կարգին մէջ է 1149 թոնօ ներածութեամբ և 485,000 ֆր. արժէքով։

Պելժիա, որ հինգերորդ կարգը կը գրաւէր, 1893ին յաջողեցաւ չորրորդն ըլլալ, և 1903ին երրորդ 1431 թոնօյով և 306,900 ֆր. արժողութեամբ։

Գերմանիա 1888ին 117 թոնօ ապրանք կը ներածէր 314,000 ֆր. արժողութեամբ և ներածող երկիրներուն մէջ վեցերորդն էր։ 1898ին եօթներորդն եղաւ և 1903ին հինգերորդ, որովհետեւ իր ներածումներն հասած էին 1225 թոնոյի, 563,500 ֆր. արժողութեամբ։

Ցայտնի է որ Գերմանիա տակաւ պիտի աւելցնէ իր ներածումները որովհետեւ գերման գործարանատէրները շարունակ նմոյշներ կը ղրկեն և մանաւանդ ուղեւոր պաշտօնեաներու միջոցաւ կը ճանչցնեն իրենց ապրանքները։

Ցունաստան 1888ին ութերորդ կարգը կը գրաւէր 24 թոնոյի իր ներածումներով։ 1893ին Իտալիոյ տեղը բռնեց։ 1903ին իր ներածումները բարձրացան 145 թոնոյի և 71,900 ֆրանքի։

Իտալիա 1893էն ետքն է որ սկսած է Ֆլօրիօ Ռուպաթինոյի առեւտր. շոգենաւերը ղրկել Սամսոնի նաւահանգիստը, և առաջին անգամ ըլլալով մասնակցած է ներածման վաճառականութեան։ Նախ սկսած է 26 թոնոյով, որ 1898ին բարձրացած է 631 թոնոյի և 1903ին 990 թոնոյի։

ՓԱՂԱՎՐՈՒԺԵԱՆ ԳԱՍՏԸՐ 58

ՀԱՒԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՒԵՐՈՒ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԶՄԱՑՈՒՄԸ

ՀԱՒԿԻԹՆԵՐՈՒ ՇՐՋՈՒՄԸ

Բնական բազմացումի եղանակներու բաժնին մէջ ըսած էինք թէ թխսամայրը թխսումի տեւողութեան մէջ ամէն օր իր կտուցովը արտաքին հաւկիթները դէպի կեդրոն և կեդրոնինները դէպի դուրս կը տեղափոխէ։

Արհեստական թխսումի նախահայրերը համարուող Եգիպտացիք իրենց փուռերուն մէջ օրը երեք անգամ կը շրջէին հաւկիթները․ սակայն ժամանակակից կատարելագործեալ թխսող մեքենաներուն մէջ հաւկիթները օրը երկու անգամ տեղափոխելով կրնանք բաւականանալ։

Մարթէնի և Ֆիլիպի թխսող մեքենաներուն մէջ հաւկիթներու շրջումը մեքենականօրէն կը կատարուի։

Ուաթըլիէյի թխսող մեքենային մէջ հաւկիթներու պարունակութեանը յատուկ երկաթացանց դարան մը կը գտնուի, որուն շրջումովը հաւկիթներն ալ շրջուած կ՚ըլլան։ Սակայն թէ՛ մեքենականօրէն և թէ դարաններու միջոցաւ հաւկիթներուն շրջումը չը պիտի կրնանք նախընտրել ձեռքով շրջուածներուն չափ։

Ձեռքով հաւկիթներու շրջումի գործողութիւնը բնականաբար աւելի խնամքի և աւելի ուշադրութեան կը կարօտի և ճիշդ ասոր համար է որ կը նախընտրենք ձեռքով շրջումը։

Հաւկիթներու շրջումի գործողութիւնը կատարելէ վերջ պէտք է զանոնք պարունակող դարանը տասը վայրկեանի չափ բացօթեայ թողուլ, յետոյ մեքենային վերադարձնելու պայմանաւ․ ինչպէս ծանօթ է, թխսամայրն ալ իր կերակրումի ատեն հաւկիթները պահ մը բացօթեայ կը թողու։ 50—60 հաւկիթ պարունակող թխսող մեքենաներու մէջ շրջումի գործողութիւնը արագարար կրնանք կատարել, քանի որ հաւկիթները հինգ կամ վեց կարգի վրայ դասաւորուած կը գտնուին․ ուստի երբ առաջին շարքը երկրորդին և երկրորդը երրորդին և այսպէս շարունակաբար մէկ շարքը միւսին տեղը փոխադրենք, հաւկիթները կատարելապէս տեղափոխուած կ՚ըլլան։

Հաւկիթներու շրջումի գործողութիւնը սա հետեւեալ կերպով կը կատարուի․ հաւկիթները պէտք է իրենց մեծ առանցքին և կամ երկայնքին վրայ մեղմօրէն գլորել և այսպէս վեր ի վար շրջել․ այս գործողութիւնը քիչ մը փորձառութեամբ խիստ արագօրէն կատարել կարելի է։ Գըրօցը կամ դարանը մեքենային յանձնուած պահուն հաւին փորէն քաղուած փափուկ փետուրներէ շինուած բարակ ծածկոցով մը զանոնք պատսպարելը խիստ կը նպաստէ արդիւնքին։

* *

Շատեր հրապուրուելով թխսող մեքենաներու հրաշալի գործունէութենէն, այնպէս կը կարծեն թէ առանց նախնական փորձառութիւններու պէտքը ունենալու, զանոնք գործածելով բազմաթիւ վառեակներ և մեծամեծ արդիւնքներ պիտի կրնան ստանալ․ ասիկայ բացարձակ սխալ մըն է, քանի որ հաւաբուծութիւնը կարծուածին չափ դիւրին և պարզ արհեստ մը չէ։

Մեր ըսածը կարենալ հաստատելու համար ըսենք թէ միեւնոյն տեղի և կլիմայի տակ միեւնոյն մեքենաներով և գրեթէ յար և նման պայմաններու ներքեւ բազմաթիւ անձեր միեւնոյն հասոյթը չեն կրցած ստանալ, ինչ որ կը նշանակէ թէ փորձառութիւնը, ուշադրութիւնը և լաւագոյն հսկողութիւնը էական պայմաններ են յաջողելու համար։

Մեքենային լաւագոյն տեղի մը մէջ զետեղումը, անոր բարեխառնութեան և խոնաւութեան ատրճանաւորումը, հաւկիթներուն օդաւորումը և լաւագոյն եւ ուժեղ ցեղերէ առնուած հաւկիթներու ընտրութիւնը յաջողութեան բուն իսկ գաղտնիքներն են։

200 հաւկիթներ պարունակող թխսող մեքենայ մը 18 թխսամայրերու համար տրուած խնամքներէն նուազ խնամքի և նուազ աշխատութեան կը կարօտի և անոնցմէ շատ աւելի լաւագոյն արդիւնքներ կրնայ տալ, մանաւանդ սա աւելելութիւնով որ մեր քմահաճոյքին և տրամադրութեանը տակ տարւոյն գրեթէ իւրաքանչիւր եղանակին մէջ թխսելու պատրաստ կը գտնուի։

Մեր փորձառութեանց յենլով կատարելապէս համոզուած ենք թէ, հաւերու արհեստական բազմացումը հաւբուծութիւնը լաւացնելու լաւագոյն միջոց մը և արհեստ մըն է․ ուստի կ՚ուզենք և կը փափաքինք քաջալերել մեր բոլոր սկսնակ հաւասէրները, որպէս զի իրենց անփորձութիւններէն առաջ եկած կարգ մը առաջին անյաջողութիւններէ վհատելով չը կասին հարստութեան այս գեղեցիկ ճամբուն մէջ, քանի որ յառաջդիմութիւնը անիւ մըն է որ շարունակ և անդադար իր շրջանը կը կատարէ․ հետեւաբար պէտք է անվըկանդ աշխատիլ վստահ և ապահով ըլլալով թէ իրենց աշխատութիւնները անվրիպելի կերպով զիրենք յաջորդական յաջողութիւններու պիտի տանին։

Հաւկիթներու բեղմնաւորութիւնը յաջողութեան գլխաւոր պայմաններէն մին ըլլալով, պէտք է անոնց ընտրութեան մասին դժուարահաճ ըլլալ։

Հաւկիթներու կատարեալ բեղմնաւորութիւնը կարենալ ապահովելու համար պէտք է զանոնք ընտրել լաւագոյն և ուժեղ ցեղէ մը։

Վերջացնելէ առաջ, հետաքրքրութեան համար ըսենք թէ Մ. Պօչըրօ Ամերիկայէն իրեն ղրկուած ամերիկեան ջայլամի հաւկիթները արհեստական թխսումի ենթարկելով խիստ ուժեղ և դիմացկուն ջայլամներ կրցած է ունենալ․ չմոռնանք ըսել թէ այս ջայլամներու բազմացումը մեծամեծ շահեր կը թողու շահագործողին։

ՎԵՐՋ Դ. ՄԱՍԻՆ.

ՀՐԱՆՏ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ
Մասնագէտ երկրագործական գիտութեանց

ՁԻՒՆԸ ԵՒ ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐԸ

Օրուան խնդիրը ձիւնն է։

Եթէ ձիւնը քաղքենիին համար անհաճոյ է, երթեւեկութիւնները դժուարացնելուն և առեւտր. գործառնութիւնները ընդհատելուն համար, ընդհակառակն օգտակար է երկրագործին համար, որ սկսած է նոր օգուտ մը քաղել ձիւնէն, պտղատու ծառերը աւելի արդիւնաւորելու մտօք։

Առաջին փորձը կատարուեցաւ Գերմանիոյ մէջ և կ՚արժէ որ մեր երկրագործներն ալ փորձեն։

Մրգաստանի մը մէջ ընտրեցէք երկու պտղատու ծառեր միեւնոյն հասակով և միեւնոյն տեսակէ։ Առաջինին մի՛ դպչիք, իսկ երկրորդին ստորոտը լայն փոս մը բացէք առ նուազն մէկ մետր տրամագծով և 20-25 սնդ.մ. խորութեամբ, առանց դպչելու սակայն արմատին, որուն շուրջը հողակոյտ մը կը թողուք։ Փոսին մէջ կարելի եղածին չափ առատ ձիւն կը դիզէք և եթէ ձմրան ընթացքին մէջ առիթ ունենանք քանի մը անգամ նորոգելու այս ձիւնը, աւելի՛ լաւ։

Փետրվարի վերջերը, հողը կը պեղէք և կը դիզէք ծառին շուրջ։

Ասիկա ընելէ ետք կ՚սպասէք որ բնութիւնն իր գործը տեսնէ և յետոյ կը բաղդատէք երկու ծառերն իրարու հետ։ Ձիւնին ազդեցութիւնը կրող ծառը առ նուազն 15 օր ետքը կը ծաղկի և ազատ կը մնայ եղեամներէն, որոնք շատ անգամ վնասակար կ՚ըլլան ծառերուն։

Պիտի հարցնէք թէ ինչէ՞ն կը յապաղի ծառին ծաղկիլը․ Դժուար է բացատրել․ Գերման հողագործներն ալ համակարծիք չեն և զանազան ենթադրութիւններ կ՚ընեն․ Սրեւութին բո՛ւն պատճառը հարկաւ օր մը կը յայտնուի․ Առ այժմ պէտք է օգուտ քաղել ձիւնին ընծայած այս առաւելութիւնէն, որուն շնորհիւ մեր պտղատու ծառերը պիտի կրնան զերծ մնալ գարնանամուտի ցուրտերէն։

ՍԻՄՈՆ ՉԷՕՄԼԷ-ՔՃԵԱՆ

ԱՄԱՍԻԱՑԻ ՀԱՅ ԿԻՆԸ

ՄԱՅՐՈՒԹԻՒՆ

Ամասիացի Հայ աղջիկը, կեանքի յատկանշական ու երազուն հանգրուաններէն անցնելով, ուր յոյսերու յոյլ մը կը շրջապատէր միշտ զինքը, հարսնութեան գաղտնիքն ալ երբ անգամ մը կը լուծուի իր առջեւ, ա՛լ մօտեցած կը զգայ ինքզինքը իր բաղձանքներուն կատարելագործման, մայրութեան, այն գերագոյն նպատակին՝ որուն կը ձգտէր, անգիտակցաբար, մանկական հասակէն։ Մայր ըլլա՛լ, իր նմաններու ծնունդ տա՛լ․ այս գաղափարին յղացումն իսկ անպատում հրճուանքով մը կ՚ուռեցնէ իր գորովահեղձ սիրտը։ Հարսնութեան առաջին շրջանին՝ վայրկեաններ կան, ուր ան օրօրող յոյսերու մէջ թաղուած, հեշտանքներէ հրահրուած երեւակայութեան առջեւ կը պատկերացնէ տեսարաններ, որոնց յուզումը ինք միայն կրնայ զգալ, կ՚երեւակայէ հիմա լոյսին գեղեցիկ զաւակ մը, դեղձան մազերով, ուլունքի պէս սիրուն աչքերով, որ կը ժպտի իրեն, որ անզօր ձեռքերով կը գգուէ իր այտերը, որ անյարթ նայուածքներ կը սեւեռէ իր բիբերուն խորը, բան մը ըսել կ՚ուզէ, որ ինք միայն կրնայ հասկնալ․ մայրական իր զգացումները միայն կրնան թափանցել այդ լուռ նայուածքներուն իմաստին։ Մինչ ինք կը սեղմէ կուրծքին վրայ զայն, համբոյրներով կ՚ողողէ անոր մինի մինի այտերը, նազանքոտ բառերով կը դիւցնէ զայն, իր կուռ ստինքներով ու օրօրներ կ՚ըսէ անոր, ուր ամբողջ ապագայ յոյսերը կ՚երգէ։ Երեւակայածին այդ իտէալ զաւակը, հետզհետէ կը մեծնայ, գեղեցկութեամբ, շնորհներով լի, ու քղանցքէն բռնած սենեակէ սենեակ կը պտտի, մանկական նազանքներով, ծեքծեքանքներով։ Երբեմն անոր պարանոցին շուրջ գալարելով վարդափափուկ բազուկները «մայրիկ» կը գոչէ ու ինք սէգ գոհունակութեամբ մը «զաւա՛կս», այնպէս որ այդ երկու գորովալից գոչերէն կարծես կ՚օծափի երեւակայական այդ երազէն։ Մայրական այդ բուռն սէրը, որ ամէն Ամասիացի կնոջ կուրծքին տակ կը բաբախէ, անսփոփելի վշտի մը կը փոխուի, երբ ամլութեան ցուրտ իրականութիւնը կը ցցուի իր առջեւ, խրտչեցուցիչ խրտուիլակի մը պէս։ Նրազել, օրօրուել քաղցր յոյսերով, երկար տարիներ, ու զգալ յանկարծ անոնց պատրանքը, տեսնե՛լ այդ բաղձանքներու հոյլին յեղակարծ սլացումը, գիտակցութիւնը ունենալ ճակտին վրայ դրոշմուած ամլութեան յաւիտենական դատակնիքին, ասկէ աւելի դառն, ջախջախիչ բան մը չկայ Ամասիացի կնոջ համար։ Զաւկի այդ խոլ հրայրքը, սակայն, չմարիր անմիջապէս անոր կուրծքին տակ, չյուսահատիր, այլ կատարենալ անձնուիրութեամբ մը կ՚ընդվզի բնութեան այդ անողոք վճիռին դէմ։ Նախ, արուեստական միջոցներու, դիւթութեան, բժիշկներու կը դիմէ, մինչեւ որ կրնուի իրեն, բաղձանքներուն անկարելութիւնը։ Ցետոյ, հմայեակներու սին բանաձեւերուն մէջ կը փնտռէ իր յոյսերուն պսակումը, բայց ի զո՛ւր։ Զյուսահատիր սակայն, վերջին կռուան մըն ալ ունի, որուն վրայ ունեցած հաւատքը անսահման է․ սուրբերը։ Արտասուալից պաղատանքներով կը նետուի անոնց ոտքը․ կը պարզէ իր սրտին վէրքերը, ցաւերը, կսկիծները։ Խունկ ու մոմ կը խոստանայ, որպէս զի գթա՛ն իր վրայ ու զաւակ մը պարգեւեն։ Բայց, աւա՛ղ, կարծես սուրբերն իսկ չեն կրնար ողոքել բնութիւնը, ու սրբել իր ճակտին վրայ դրոշմուած ամլութեան վճիռը։ Երբ կը ցամքին, այսպէս, յոյսի բոլոր աղբիւրները, ճշմարիտ ուրախութեան մը նշոյլը չփայլիր ա՛լ դէմքին վրայ։ Շատեր, իրենց ճակատագրէն սրտնեղած, կեղծ հրճուանքի մը դիմակին ներքեւ, զեղխ ու թոյլ կեանքի մը հոսանքին կը յանձնեն ինքզինքնին։ Այսպիսիները սոսկալի են գաւառներու մէջ, բանբասանքի միշտահոս աղբիւրներ, որոնք օրն ի բուն, ասոր անոր հասցէին կը ժայթքեն լուտանքի, անուանարկութեան լկտի յարիրանքներ։ Իսկ կարգ մըն ալ կայ, որ չկրնալով զսպել զաւկի սիրոյն բուռն տենչը աղքատիկ կամ որբ աղջիկներ կ՚որդեգրեն ու կը խնամեն զանոնք մօր մը ճշմարիտ գուրգուրանքով։ Այս վերջիններուն վիճակը աննկարագրելի ու անոնց զայրոյթը անզուսպ է, երբ մահը կը խլէ իրենց ձեռքէն գուրգուրանքի այդ կենդանի առարկան։ Որքան որ, Ամասիացի Հայ կինը, զաւկի խոլ փափաք մը ցոյց կուտայ, և սակայն անիկա բազմածին կիներէն չէ։ Բազմածնութենէ կը խորշի ընդհանրապէս։ Այս տեսակէտով երեք դասակարգի կրնանք բաժնել Ամասիացի Հայ կինը․ 1. Ամուլները, բնութեան այդ լքուածները, որոնց վրայ արդէն խօսեցանք, ամէնէն թշուառները, արգահատելիները են։ 2. Երկրորդ դասակարգը կը կազմեն սակաւածինները, որոնք 4-5 զաւակ կ՚ունենան և իրենց մայրական բովանդակ խնամքը անոնց վրայ կը զեղուն։ Իրենց միակ իտէալը կ՚ըլլայ մեծցնել զանոնք, կրթել ու ազնիւ ատերունդ մը պատրաստել ապագային։ 3. Աղքատ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. երես)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(98)(

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ՄԵՂՐԱԼՈՒՍՆԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Բ.

ՏԵՐ ՕԱՆԿԻ ՀԻՒՂԱԿԸ

—Ինչ ըրած եղանք հիմա, ըսաւ Լիւսիէն։

Տուտըհան բնաւ չպատասխանեց։

—Բայց ասիկա կեանք չէ, յարեց դուքը անհանդարտութեան ձեւեր ընելով, զգացուած կրող մէկը չկրնար հանդուրժել այս լքումին, հազիւ փորձանքին մէկէն ազատած՝ անմիջապէս անկէ մեծին մէջ կ՚իյնանք։

Տուտըհան ու Լիւսիէն քով քովի նստած էին պամպու եղէգէ շինուած կոշտ նստարանի մը վրայ, որ միակ կահը կը կազմէր իրենց բնակած գեղջկական հիւղակին։ Թշուառութիւն, աղքատութիւն, չքաւորութիւն ամէն կողմէ․ հիւղակին յատակը ծեփուած էր կակուղ հողով մը որ ամէն քայլափոխի փոշի կը հանէր երկու ազնուատոհմ երիտասարդներուն ոտքին տակէն․ իսկ չորս կողմը շրջապատուած էր կոշտ տախտակներով որոնց մէջէն միակ պատուհան մը կար բացուած։ Պատերուն վրայ հոս հոն փայտէ ցիցեր ագուցուած էին, որոնց վրայ կախուած կը տեսնուէին մէկ քանի անհրաժեշտ առարկաներ, խեցանօթներ, երկրագործական գործիներ, քանի մը տուփեր, կոշտ արկղիկ մը, ափիոն ծխելու յատուկ ծխամօրճ մը ևն․։ Ամէնէն աւելի ուշագրաւը՝ ծեծուած երկաթէ կաթսայ մըն էր տաքօրինակ կօճով մը որ հողին մխուած էր։ Հիւղակին դրան քովը կը նշմարուէր նաեւ նկուղի նման ցած բացուածք մը, որուն յատակը ծածկուած էր բրինձի յարդէ հիւսուած կոշտ խսիրով մը։ Եւ այս ամէնէն զատ հիւղակին դռնէն կը նշմարուէր չիտակ դաշտ մը հարթ մակերեսով, ուր տնկուած էին բազմաթիւ թէյի ծառեր որոնց դեղնորակ տերեւները մելամաղձիկ երեւոյթ մը կուտային դաշտավայրին։

Լիւսիէն այս հեղձուցիչ մթնոլորտին տակ չկրնալով վայրկեան մը հանգիստ ընել, իր Ֆրանսացիի տաքարիւնութեամբ շարունակ կ՚երթեւեկէր հիւղակին մէջ մերթ խօսելով, մերթ մտածելով։

—Ահաւասիկ տասներկու օր է որ հեռացած ենք Բիաօչէուէն, ըսաւ, տասներկու օր է որ կը պայքարինք մեզ պրկող սարդին աներեւոյթ ոստայնէն ազատելու և ո՛րչափ պայքարինք, նոյնչափ զօրաւոր կերպով կը կաշկանդէ մեզ այդ աներեւոյթ կապը ու չթոյլատրեր մեզ որ քայլ մը առաջ անցնինք, ո՛չ աջ կրնանք դառնալ ո՛չ ձախ, շարժումը բացարձակապէս անկարելի է, և այս պարագան մահացում է Ֆրանսացիի մը համար։ Տը Լա Ռօշ Սօնայի դուքսին համար մանաւանդ, որ Մեղրալուսնի ուղեւորութեան ելաւ իր պաշտելի ամուսնոյն հետ և հիմա այնչափ սիրած կինը կորսնցնելէ ետք, ստիպուած է չինական գիւղակի մը մէջ կաշկանդուիլ մի միայն անոր համար որ...

Տուտըհան քարէ արձանի մը նման անշարժ մնացած բերանն իսկ չէր բանար պատասխանելու։

Լիւսիէն ատրճանաբար գրգռուելով,

—Առջի օրուընէ իսկ ձախորդութիւնը մեզի հետ էր սակայն, ըսաւ, մեր ինքնաշարժ կառքը քաղաքէն հեռանալէ քիչ ետք մեքենայի խանգարում մը ունեցաւ ու մնաց անշարժ։ Մարդու մը հանդիպեցանք ճամբան, սատափի գործաւորի մը, որուն դուք նշան մը ըրիք Տէ՛ր Տուտըհան ու անիկա մօտեցաւ մեզի, որովհետեւ Կապոյտ Ժապաւէնը յարգողներուն կը պատկանէր․ դուք մասնաւոր թուղթ մը յանձնեցիք անոր որ կնքուած էր ձեր մատնիովը, այդ թուղթը հրաման մըն էր, ձեր Բիաօչէուի հետեւորդներուն ուղղուած, որ արդիւնք չունեցաւ սակայն և հետեւեալ օրը... ա՛խ հետեւեալ օրը ծայր տուաւ դժբախտութիւններուն ամէնէն մեծը։ Հետեւեալ օրը Լընմանի գիւղակը նախաճաշ մը ըրինք, կեանքիս մէջ այնչափ աղտոտ, այնչափ զզուելի ճաշ չեմ ըրած և սակայն աղտոտ նախաճաշը արդարացաւ, որովհետեւ գոնէ մէկ մէկ ձի ձեռք անցուցինք, որոնցմով կըրնայինք մեր ճամբան առաջ տանիլ․ աւա՛ղ մեր այս յոյսն ալ օդը ցնդեցաւ, բրինձի չինական աղտոտ խանի մը մէջ պառկեցանք, ուր մինչեւ լոյս մաքառեցանք օդի հոսանքին ու ոջիլներու վոհմակին դէմ որոնք սովորական բաներ են այս երկրին համար։ Դժբախտութեան մեծը սակայն առտուն կ՚սպասէր, երբ մեր ձիերուն քով գացինք՝ ուռած գտանք անոնց երկուքն ալ, Զինացիները թունաւոր խոտ մը կերցուցած էին խեղճ կենդանիներուն, որոնց երկուքն ալ ուռած սատկած էին։ Աս երկրորդ անգամն էր որ դժբախտութեան կ՚ենթարկուէինք, որուն յաղթելու համար առագաստակառք մը ձեռք անցուցինք, թեթեւ ձեռնասայլ մը որ առագաստ ալ կը պարզէր և սակայն անիկա ալ հազիւ չորս հինգ հարիւր մեդր ճամբայ առած, մեր ինքնաշարժ կառքին ու ձիերուն բախտին արժանանալով ջախջախուեցաւ ու բացը թողուց մեզ, և այսպէս շարունակաբար մեր ամէն քայլափոխին արգելքները կը հանէին աջէն ու ձախէն, աներեւոյթ ձեռքէ մը մղուածի նման։ Դուք սակայն, յարգելի Տուտըհան, դուք արձանային լռութիւն մը կը պահէք այս ամէնուն հանդէպ, առանց զիջանելու գէթ պատասխան մը տալ ձեր դժբախտ ուղեկիցին, որուն միակ յանցանքը...

Տուտըհան վերջապէս լռութիւնը խզելով,

—Լուկի մեզ բանտարկած քարայրէն ազատելու համար միջոցներ ունէի ձեռքս, ըսաւ, անթել հեռագիր ու հեռաձայն կար քովս, որուն շնորհիւ կարող եղայ իմ հրահանգներս տալ Դեղին Ցեղին։ Այո՛, նախատեսած էի ամէն բան...

—Այո, յարեց Լիւսիէն, ամէն բան նախատեսած էիք, մի միայն չէիք նախատեսած աներեւոյթ ըլլալը ծերունի Օանկի մը որ այս հիւղակին մէջ կը բնակէր։ Կ՚աղաչեմ կը հաճի՞ք ըսել թէ երբ առաջին անգամ այնչափ խրոխտօրէն մաքառեցաք ձեր թշնամիներուն դէմ, այս անգամ ինչո՞ւ անշարժ կը մնաք։

(Շարունակելի)

ՀԱՄՄԷ՞

Ջմրան կատակները,— պաշտելի՛ս

Ձեր լրագիրը իմացուց ձեզի Հարկաւ թէ ձմրան երեւէն քանի՛ հոգի սառեցան, քանի կնիկ սահեցաւ, քանի՛ ոչխար, շուն ու էշ ցուրտէն փայտ կտրեցան, հանքային ջուրի քանի՛ շիշ պայթեցաւ, ո՛րչափ հոգիներ երեսնուն-բերաննուն ձիւնագնդակ ընդունեցին, քանի՛ կառքի անիւ կոտրեցաւ և քանի՛ ձի գետին փռուեցաւ, ո՛րչափ հոգիներ ցուրտին սաստկութեան չդիմանալով՝ անգիւ աշխարհ չուեցին...

Ամէնքն ալ ձմրան կատակնե՛րը,— պաշտելի՛ս

Բայց ձեր յարգելի լրագիրը մոռցաւ ձեզի իմացնել թէ՝ դեռ ինչե՛ր ալ պատահեցան ձմրան երեւէն։

Օրինակի համար, մեր եկեղեցիներէն մէկուն մէջ գպիրները և պարոն դպրապետը երգեցողութիւններու միջոցին ա՛յնչափ շատ սկսեր են մսիլ, որ տաքնալու համար քանի մը շիշ... Մէթաքսա գտնեաք պահեր են ժամուն պահարանը։

Ատեն ատեն, շարական մը երգուելէ կամ Աւետարան մը կարդացուելէ վերջ, երբ դպիրները չէին կրնար ալ դիմանալ ցուրտին, կամացուկ մը կը սահէին դէպի պահարան, ուր...

—Պիր թանէ տէ սէն ի՛չ, Գարեգին։

—Հատ մը տաք լեցո՛ւր։

—Պանս պագ, գտնեաքը փարսյով է։

Ա՛յնպէս որ ժամուն սուրբ պահարանը՝ Ասօթոլի կազինօին մէկ պզտիկ մասնաճիւղը դարձուցեր են այս նորօրինակ դպիրները, որոնց պարտականութիւնն է սոսկայն եկեղեցին վերաբերեալ ամէն ինչ պահել իր բարձրութեան մէջ և ոչ թէ պահարանը կապելայ մը դարձնել։— Համմէ՞։

... Դարձեալ Սկիւտարի բարձունքը, անցեալ գիշեր տեսուեր է երիտասարդ մը, որ ձիւնին վրայ փռուած օգնութեան մորթ կը կանչէր՝ լոյլկութեան 48րդ աստիճանին մէջ։

Ապահովաբար ա՛ս ալ տաքնալու համար ալքոլը քիչ մը շատ է փոխցուցեր եր անիրօջը տունը, որուն պարտականութիւնն էր սակայն ապագայ փեսացուն ա՛յսչափ դինովցնելէ վերջ՝ չձգել որ մեկնի, նկատելով որ գինով չեղողը անգամ չի կրնար այս օգին գետին չփռուիլ։

ԿԱՎԻՈՏ

ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Օգնութեան պատճառաւ Օրթագիւղի Նուագահանդէսը յետաձգուած էր Արդ յառաջիկայ կիրակի ցորեկ, ժամը 8½ին Բէթի-Շանի ձմեռնային թատրոնին մէջ պիտի տրուի ձայնական և գործիական մեծ նուագահանդէս մը՝ ի նպաստ Օրթագիւղի եկեղեցիին։

Այս նուագահանդէսը կը խոստանայ չափազանց փայլուն ըլլալ մանաւանդ երբ անգամ մը աչքէ անցընենք յայտագիրը, ուր իրենց մասնակցութիւնը դրած են չափազանց կարող արուեստագէտներ։

Այս նուագահանդէսը տեղի պիտի ունենայ նախագահութեամբ Վսեմ. Սեպուհ պէյ Մագսուտի։

Նուագահանդէսին պիտի մասնակցին Օր. Օր. Վէրա և Նատիէժտա Չէրնէցքի և Օլկա Բոհան, Պ. Պ. Ի. Սէլվէսի, Ա. Պրաուն, Ի. Պրաուն, Բ. Մէրսէնիէ և Ս. Կոլտէմպէրկ։

Այս նուագահանդէսին գլուն պիտի կազմէ եօթնամեայ մանուկ ջութակահար մը Հայնրիխ Վայսկէրպէր (Հիլիփուտեան խումբէն)։

Անհամեմատ յայտագիրը.

Ա. ՄԱՍ

Մառc Համիսիև

1.— Ա. Ժվոռաք, Quatuor en fa majeur, Պ. Պ. Ա. Պրաունի, Ի. Պրաունի, Բ. Մէրսէնիէի և Ս. Կոլտէնպէրկի կողմէ։

2.— Սէն-Սանս, Air de l'opéra Samson et dalila, Օր. Ն. Չէրնէցքիի կողմէ։

3.— Շուպէռ-Թոզիկ, Marche militaire, Օր. Վ. Չէրնէցքիի կողմէ։

4. Պէրիօ, 7me concert, Պ. Հայնրիխ Վայսկէրպէրի կողմէ։

5.— Չայքովսքի, Duo de l'opéra Dame-Pique, Օր. Օր. Ն. Չէրնէցքիի և Օ. Բոհանի կողմէ։

Բ. ՄԱՍ

1. Բոմգաք, ա. Գերման ժողովրդային երգ, բ. Չրուցերգ,—Quatuor à cordes.

2.—Գաբրի, Հրաժեշտ, — Օր. Օ. Բոհանի և Պ. Պ. Ա. Պրաունի և Ի. Սէլվէսիի կողմէ։

3.— Ռուպինշթայն, Չէլոյի, Լէզկինքա, Րաբսոտի Հոնկրուազ. — Օր. Վ. Չէրնէցքիի կողմէ։

4.— Բոյիսփին, Le canari, Հ. Վայսկէրպէրի կողմէ։

5.—Ռուպինշթայն, Pandero, — Օր. Ն. Չէրնէցքիի կողմէ։

6.—Ժվոռաք, Quintette op. 81 — Quatuor à cordes և դաշնակ։

—

ԱԶԳԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս շաբաթ գիշեր է որ տեղի պիտի ունենայ վերջապէս Բերա-Պալլասի սրահներուն մէջ Ազգասէր Տիկնանց տարեկան պարահանդէսը, որուն ամէն տարի կը սպասուի մեծամեծ պատրաստութիւններով և որ միշտ մեծ աղմուկ մը կը հանէ «աշխարհիկ կեանքի մէջ»։

Պարահանդէսներու եղանակին ամենէն յաջողագոյն պարահանդէսը եղած է միշտ Ազգասէր Տիկնանց պարահանդէսը, շնորհիւ իր կարգադիր մասնախումբին ազնուափայլ անդամուհիներուն, որոնց անուններուն ներկայութիւնը իսկ բաւական է պարահանդէսի մը արտակարգ փայլը կանխաւ գուշակել տալու համար։

Մեծ պարահանդէսներու յարատեւ assiduներուն մէջ, որոնք ո՛չ մէկ կաբնուոր ու Հայ Լայֆակէն պարահանդէս կը փախցնեն, տեսակ մը աշխարհիկ մարդու դուցէ իրաւացի յամառութեամբ և ամէնուն մասին ալ անպատճառ՝ թերեւս տեսակ մը snobismeով բան մը կը գտնեն առարկելիք, անա՛ ճիշդ այս մասնաւոր ու select հասարակութեան մէջ, Ազգասէր Տիկնանց տարեկան պարահանդէսը չափազանց փայլուն ու traditionnel համբաւ մը ունի արդարացի կերպով, համբաւ մը որուն արժանի է թէ իր կազմակերպութեան չքեղութեամբ և թէ իր ներկաներուն ծայրայեղ ընտրուածութիւնով, ու ճիշդ ասոր համար է որ այս պարահանդէսը յիշատակներու մէջ անվթար կը մնայ ամբողջ տարին և մասնաւոր հիացումով մը կը յիշուի ան՝ իբր եղանակին ամէնէն պերճ պարահանդէսը, որուն նկատմամբ առարկուելիք ոչինչ կայ։

Ահա՛ այս տեսակ պարահանդէս մըն է Ազգասէր Տիկնանց պարահանդէսը, որ պիտի տրուի այս շաբաթ գիշեր և որուն երթալու համար արդուզարդերու պատրաստութիւնները շատոնց սկսած են արդէն կնօջական բարձր աշխարհին մէջ, ուր սա՛ միջոցին Ազգասէր Տիկնանց պարահանդէսէն զատ խօսք չկայ։

Տոմսակները սպառած են գրեթէ և ճշմարտապէս հմայիչ բան մը պիտի ըլլայ տեսնել այն արդուզարդները և շնորհալի սիլիները ու օրիորդները, որոնք այս պարահանդէսին չքնաղ ու հրաշագեղ փունջը պիտի կազմեն։

Ազգասէր Տիկնանց պարահանդէս...

Բամին կը փչէ, ձիւնը կը տեղայ, ազգասիրական յուզումներ թերթերը կը խճողեն և Ազգասէր տիկիններ իրենց ազգասիրական պարահանդէսը կուտան այս շաբթու...

Ինչ աւելի այժմէական։

—

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Հանրածանօթ և տաղանդաւոր երգահան ու ջութակահար Պ. Ահարոն Մսըրլեանի երաժշտական յերեկոյթը տեղի պիտի ունենայ Յունվ. 28ին կիրակի օր. Ինիօն Ֆրանսէզի գեղեցիկ սրահներուն մէջ։

Աւելորդ է խօսիլ յաջողութեանը վրայ այս նուագահանդէսին որուն մասնագիտական փայլունութիւնը ամէն տարակոյսէ վեր է, քանի որ երիտասարդ արուեստագէտը՝ Պ. Մսըրլեան արդէն լաւագոյն պատրաստութիւնները տեսած է, և ամէն ջոհողութիւն պիտի ընէ իր հանդիսականները գոհ ձգելու համար։ Պ. Մսըրլեան այն տաղանդներէն է, որոնք քիչ մը շատ կը սիրեն ինքնամփոփ կեանքը, ու մութին մէջ կը մնան երկար ատեն, մինչեւ որ գիրենք ճանչցող և անոնց իրական տաղանդին վրայ հաւատք ունեցող բարեկամներ զանոնք մղեն հրապարակ ելլելու, ժողովուրդին գնահատման ներկայանալու։ Յաճախ ոչնչութիւններ մեծաչուխոդ ուէքլամներու շնորհիւ համբաւ կը շահին առանց դոյզն տաղանդ մը ունենալու իսկ։ Բայց ուշ կամ կանուխ անոնք որ ճշմարիտ ձիրքեր ունին և անուրանալի արժանիքներ, կը գտնեն իրենց արժանաւոր փառքը։ Այսպէս պիտի ըլլայ նաեւ Պ. Մսըրլեանի համար, որ առաջին անգամն է որ կը ներկայանայ հանրութեան. տալով նուագահանդէս մը, որուն յաջողութեան վրայ այժմէն ունինք ամէն յոյս և ակընկալութիւն։

—

ԹԱՏՐՈՆ ԲԸԹԻՇԱՆ

Քանի մը օրէն Բըթի Շանի ձմեռնային թատրոնը պիտի գայ ֆրանսական Օբէրէթի ընտիր խումբ մը, քառասուն հոգիէ բաղկացած որ 10ի չափ ներկայացում պիտի տայ հոս։ Այս խումբը շատ կարող արուեստագէտներէ բաղկացած է և պիտի ներկայացնէ Վէռոնիք, Մասքոռ, Սալթենպանք ևն.։ Այս խումբին մէջ կիներուն մասը ինչպէս նաեւ այրերունը, շատ լաւ խընամուած է և յայտնի է որ յաջողութիւնը շատ մեծ պիտի ըլլայ։

—Բըթի Շանի կրկնակ թատրոններուն տնօրէնը Պ. Սթավրօ Բարատօբուլօ երեք մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ իր թատրոնին համար թատերախումբ գտնելու համար։

—

ԹԱՏՐՈՆ ՎԱՐԻԷԹԷ.—

Այս գիշեր Վարիէթէ թատրոնին մէջ պիտի սկսի Վարիէթէի նոր խումբը, որ բաղկացած է բաւ չափազանց շահեկան ու հետաքրքրաշարժ «նիւմէրօ»ներէ, — երգիչ, երգչուհի, մարմնամարզիկ, ևն.։ Այս Վարիէթէի խումբին մէջ կը գտնուին մեծահռչակ Պ. Ժիբ, որ այնչափ վարպետութեամբ կը նմանցնէ բարիզեան արուեստագիտուհիները, իր նոր «Րէբէրթուար»ին մէջ, —ինչպէս նաեւ Լա Սէռանա սպանիացի ուիւեդիսքներ, Օր. Մարի Ֆլէօռ, պարողներ, գլաուններ, ևն. գին սովորական։

Այս շաբաթ գիշեր նոյն թատրոնը Վարիէթէի խումբին կողմէ Առաջին գեղարուեստական պարահանդէս. — Մուտք 10 դրուշ։

—

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ.

Որչափ արտասովոր ու անհաւատալի ալ թուի, իսկապէս կայ ամուսնութիւն մը, մէ՛կ հատիկ ամուսնութիւն մը, որ տեւած է ճիշդ մէկ դար, և այս պարագան հաստատուած է պաշտօնական կերպով։

Այս յարգելի ամոլը, որուն ինկած է այս ո՛չ այնչափ արտասովոր բաղդը, ամուսնացած է ճիշդ դար մը առաջ Հունգարիոյ մէկ քաղքին մէջ. ամբողջ հարիւր տարի Ժան Զաթմարի և իր կինը իրենց ծննդավայրը եղող պզտիկ գիւղէն դուրս չեն ելած։ Անոնց կեանքը անցած է հեզաստ, հանդարտ, առանց ո և է աղմուկի։

Ամուսինը 120 տարու է, իսկ տիկինը՝ 115 տարու, և վերջերս տօնեցաւ ասոնց ամուսնութեան հարիւրամեակը։

Շատ մը տարիներէ ի վեր հունգարական կառավարութիւնը մասնաւոր թոշակ մը յատկացուցած է այս ամոլին՝ ընտանեկան երջանկութեան և հաւատարմութեան գեղեցիկ օրինակ մը հանդիսացած ըլլալուն համար։

—

ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔ.—

Ու օր մըն ալ իմացանք որ մեր սիրելի բարեկամը Պ. Ոնոփրիոս Պաղպաղակեան իր աղջիկը կնութեան տուեր է իր ամէնէն ոխերիմ թշնամիին.

—Ինչո՞ւ աղջիկդ ելար անոր տուիր, հարցուցին։

—Վրէժս լուծելու համար պատասխանեց Պ. Ոնոփրիոս Պաղպաղակեան։

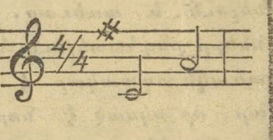

ՕՐՈՒԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ
PROGRAMME DU JOUR

Չորեքշաբթի, 17/30 Յունվար

ԹԱՏՐՈՆ ԲԸԹԻ ՇԱ.—
Դադար։

ԱՄՓԻԹԷԱՏՐՈՆ ԲԸԹԻ ՇԱՆ.—
Դադար։

ՎԱՐԻԷԹԷ.—
Վարիէթէի խումբ՝ բաղկացած 20 նիւմէրօյէ, — La Serrana, Trio dissely, Gyp, Mlle Marie Fleur, Mlle Camille elda, ևն.։

ՕՏԷՕ.—
Դադար։

ԻԿՏԻՕՆ.—
Դադար։

ՕԼԻՌԱ-ՊՕԼԼԱՍ.—
Դադար։

ՇԱՀԶԱՏԷ-ԲԱՇԻԻ ՄԵԾ ԹԱՏՐՈՆԸ.
Դադար։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՀԱՐՐԻ ԹՈՅԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Նիւ Եորքէ կը հեռագրեն ուրբաթ ամսւր թուով. — Երեք օր ամբողջ ձանձրացուցիչ միօրինակութեամբ 200 հոգիներու մէջէն տասներկու երդուեալներ ընտրելու գործողութիւնները տեղի ունեցան։ Կեդրոնական Եղեռնական դատարանին մէջը և շուրջ խուռն բազմութեամբ հաւաքուած էին ամէն տեսակ լրագիրներու թղթակիցներ։ Այսօր երրորդ օրը ըլլալով հանդերձ պահանջուած տասներկու երդուեալներէն եօթը միայն դեռ ընտրուած են երկու կողմերուն հաւանութեամբ։ Տիկին Ուիլիըմ Թօ, մարդասպան միլիոնատէրին մայրը, այսօր դարձեալ դատարանին մէջ նստաւ Տիկին Նէսպիթ Թոյի քով։ Թօ ընտանիքին միւս անդամները եւս ներկայ էին, և իրենք ալ յայտնապէս կը ձանձրանային մտիկ ընելով պաշտպան և դատախազ փաստաբաններուն քննութիւնները, իրարու հակառակ յայտարարութիւնները երդուեալներուն մասին։ Ցառաջիկայ շաբթուան կիսուն (այսօր, վաղը) հանդուցեալ Հուայթի ընտանիքին փաստաբանը պիտի սկսի իր ամբաստանութեան ճառը։ Ներկաներուն ուշադրութեան միակ առարկաներն էին Թօ ընտանիքին անդամները, և մասնաւորապէս ամբաստանեալին գեղանի կինը, երբեմնի երգչուհի Նէսպիթ, Եարմութի կոմսուհին, Մր. Թոյի կինը, որ Անգլիայէն յատկապէս Նիւ Եորք եկած էր, երէկ ներկայ չէր, բայց այսօր դատարան եկած էր։ Ամերիկանուհիները հանրային ուշադրութենէ առաջ գալիք գայթակղութիւններու առաջքը առնելու համար, դատարանին քովէն մասնաւոր դուռ մը յատկացուց դեռատի միլիոնատէրին ազգականներուն համար։

Թոյի ընտանիքին անդամներէն զատ, դատարանին մէջ ուրիշ ո և է կին ներկայ չէր։ Նիւ Եորքի թերթերէն մին այս առաւօտ իր խմբագրականը կը սկսէր «Կնօջական Տեսակէտէն» վերնագրով։ Մանրամասնօրէն կը քննէ և կը վերլուծէ թէ ի՛նչ կրնային ըլլալ խանդակաթ մօրը զգացումները, երբ տեսաւ իր զաւկին դատավարութիւնը, որ կրնայ կորսնցնել մանել անոր կեանքը, կամ թէ ի՛նչ ողեկտուր յուզումներու նշաւակ եղաւ գեղանի Տիկին Նէսպիթ Թօ, երբեմն գեղարուեստագէտներու կաղապարը, որ դատարանին մէջ նստած էր սեւերով քօղարկուած, աչքերը միշտ դարձուցած իր դեռատի ամուսինին կամ անոր փաստաբանին կողմը։ Այս «հոգեբանական ուսումնասիրութիւնները», ինչպէս կը կոչուին հոս, թերթերու շատ մը սիւնակները կը լեցնեն, գեղարուեստական նպաստակաւոր պատկերներով։ Օրաթերթ մը բոլոր միւս թերթերուն յանդգնութենէն անդին ալ անցնելով, դատավարութեան համար իրեն թղթակից ընտրած է Մոլինէօ անուն մարդ մը, որուն գլխաւոր յատկութիւնը ա՛յն է թէ ինք ալ ժամանակին՝ իբրեւ մարդասպան ամբաստանուած և անպարտ արձակուած է, և որ հետեւաբար դատական գործողութիւնները կրնայ գնահատել փորձառու մարդու տեսակէտով։ Մր. Մոլինէօ մարդասպանական դատավարութեանց համար երդուեալներու դրութեան չի հաւանիր, և նախամեծա, կը համարի նրդուեալներուն տեղ երեք փորձագէտ եղեռնական դատաւորներ հաստատել։ Դատարանին մէջ գտնուող շատեր եւս այդ տեսութեան համակարծիք են, և տարակոյս չկայ թէ երդուեալներ ընտրելու ամերիկեան դրութիւնը պիտի վերաքննուի, ինչ որ օգտակար պիտի ըլլայ որոնց որ անկ է։

Թօ այսօր աւելի առողջ և զուարթ էր քան ուրիշ ո և է օր։

Թոյի փաստաբանները մինչեւ հիմա գաղտնի կը պահեն իրենց հետեւելիք փաստաբանութեան ուղղութիւնը։

Կ՚ըսուի թէ սուտ է այն լուրը որ Տիկին Թոյի մայրը իր փեսային հակառակ վկայութիւն պիտի տայ. որովհետեւ Բրիթպուրկէ այս իրիկուն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Տիկին Հոլման (Նէսպիթին մայրը) կը յայտարարէ թէ երբեք իր փեսային հակառակ վկայութիւն պիտի չտայ։

Երբ Թօ ներս բերուեցաւ, նշմարելով որ ընդհանուր ուշադրութիւնը ուրիշ կողմ դարձած է, անմիջապէս իր աջ ձեռքը երկնցուց դէպի մայրը, որուն քովէն կ՚անցնէր, և սեղմեց զայն։ Մայրը անոր նայեցաւ յանկարծ, պատասխանելով այն ժպիտին՝ որով իր զաւակը կ՚ողջունէր զինքը։ Տիկին Նէսպիթ իր ամուսինին հետ սիրալիր ակնարկ մը փոխանակեց, և դատական գործողութեանց առաջին ատենիններուն Նէսպիթ իր սովորական լուրջ ուշադրութիւնը սկսաւ, աթոռին վրայ դէպ առաջ կրթնելով, և խորին ուշադրութեամբ մտիկ ընելով իւրաքանչիւր բառ։ Ուրիշ բանտարկեալի մը կարճատեւ դատավարութենէն վերջ վերսկսաւ երդուեալներուն ընտրութիւնը։ Միս յայտարարած ըլլալով թէ ինք գործին վրայ նախապաշարումներ ունի, ըսաւ թէ անկողմնակալ երդուեալ մը չի կրնար ըլլալ։ Վեցերորդ երդուեալը Հէրօլտ Ֆէյր անուն 28 տարեկան գրաշար մըն է, առաջին ամուրի մարդն էր ընտրուածներէն։

ՑՈՒՐՏԻՆ ԱՒԵՐՆԵՐԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ.—Լոնտոնէն կը հեռագրեն ուրբաթ ամսւր թուով. — Սաստիկ ցուրտը դեռ կը շարունակէ Անգլիոյ ամենամեծ մասերուն մէջ։ Նոթինկէմի մէջ ցուրտը զրոյէն 14 աստիճան վար էր, Բէնպըօքի մէջ 19 աստիճան։ Տեղ տեղ թեթեւ կերպով ձիւնեց։ Լոնտոնի մէջ ցուրտը նուազ խիստ էր քան նախորդ գիշերը, ցուրտը զրոյէն 11 աստիճան վար։ Երկու ժամ շարունակ խիտ մշուշ մը կը տիրէր Լոնտոնի մէջ։ Անգլիոյ արեւելեան և միջին գաւառներուն մէջ ալ մշուշ կար։

Զանազան կողմերէ մահեր կը ծանուցուին, որոնք առաւել կամ նուազ կը վերագրուին ցուրտ օդին։ Տասնըեօթը տարեկան աղջիկ մը խղդուեցաւ խորունկ ճահիճի մը վրայ չմշկած ատեն։ Ճօզէֆ Գիլմէնթօ անուն ասաներհինգ տարեկան պատանիի մը գըլխարկը գտնուեցաւ խրամի մը սառոյցին վրայ, և հարկ եղած պեղումներէ վերջ մարմինն ալ գտնուեցաւ։ Սահելով մէջը ինկած էր։ Տխուր իրողութիւն մըն ալ ա՛յն է որ պատանիին մայրը նոյն օրը ցուրտէն մեռած էր։

Ռուսիոյ հիւսիսային և հարաւային արեւմտեան գաւառներուն մէջ բուքին ողբալի արդիւնքները հիմակ հետզհետէ կը յայտնուին։ Ընդամէնը 273 հոգի սառելով մեռած են, 21ը միայն Օտեսայի շրջանակներուն մէջ։ Սեւ ծովու ռուսական եզերքներուն միջեւ նաւարկութիւնը երեք սառնաբեկ շոգենաւերու միջոցաւ միայն կարելի եղաւ։ Եթէ սաստիկ ցուրտը շարունակէ, կը վախցուի որ նաւահանգիստները բոլորովին սառին։

Ամբողջ Բորթուկալի զանազան կողմերէն բուռն փոթորիկներ կը ծանուցուին։ Հարաւային կողմը շատ գետեր յորդած են, քանի մը մղոն տեղ երկիրը ողողելով, գիւղեր ճախճախուտի վերածելով, և նիւթական անհամար վնասներ պատճառելով։ Սէթուպալի մօտ երկու բօրթուկէզ նաւեր ժայռերուն զարնուելով ընկղմեցան։ Բրիտանական Ֆէրրային նաւը ազատեց նաւաստիները։ Ցուրտը ամենուրեք սաստիկ է։

Մատրիտէ հետեւեալը կը հեռագրեն.— Փոթորիկը կը գոռայ Միջերկրականի ծովեզերքներուն վրայ։ Սպանիոյ հիւսիսային կողմը առատօրէն կը ձիւնէ, և հեռագրի ու երկաթուղիի հաղորդակցութիւնը մեծ մասամբ ընդհատուած են։ Բարիզի ճամբուն թացը շատ ուշացաւ։ Տեղ տեղ ձիւնը մինչեւ վեց ոտնաչափ խորունկ է։

ՎԱՏԻԿԱՆ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.— Ֆրանք և վատիկանեան վէճը գոնէ սա արդիւնքը ունեցաւ որ երկար ատենէ ի վեր Ֆրանսայի և Իտալիոյ միջեւ գրժտութեան առիթ եղող խնդիր մը կարգադրեց, այսինքն Արեւելքի կաթոլիկ հաստատութիւնները Ֆրանսականէն իտալական կառավարութեան փոխանցուեցան։ Այս դէպքը երկու պատճառներով կարեւոր է.— Նախ բարեկամական ոգիով կարգադրուեցաւ Իտալիոյ և Ֆրանսայի միջեւ, և երկրորդ որովհետեւ մինչ Լէոն պապը միշտ հակառակ էր Իտալիոյ, ներկայ Պապը սակայն քաջալերած էր միշտ նոյն հաստատութեանց փոխանցումը Իտալիոյ։ Երբ կարտինալ Ֆէրրարի Երուսաղէմ ուխտի գնաց ասկէց առաջ, բոլոր կրօնական արարողութեանց մէջ պատուոյ տեղը միշտ իտալական կառավարութեան ներկայացուցիչին տրըուեցաւ, թէեւ այդ ժամանակ կաթոլիկ հաստատութիւնները և եկեղեցիները տակաւին Ֆրանսայի հպատակութեան տակ էին։

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՏԱՒՈՐԻՉ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ.— Կրթական նախարար Մ. Պուրժան օրինագիծ մը մատուցած է Խորհրդարանին նախնական վարժարաններուն վրայ։ Կրթութիւնը պարտաւորիչ պիտի ըլլայ ինչպէս կ՚ըլլայ Անգլիոյ մէջ, շատ ծնողներ խոյս կուտան իրենց զաւակները վարժարան ղրկելու պարտաւորութենէն, առարկելով թէ տան մէջ կը կրթեն զանոնք։ Հետեւանքը այն կ՚ըլլայ որ կարդալ գրել չգիտցողներուն թիւը Ֆրանսայի քանի մը մասերուն մէջ խիստ շատցած է։

ՄԱՆՋՈՒՐԻՈՅ ՊԱՐՊՈՒՄԸ.— Ռուս կառավարութիւնը որոշեց Ճափոնի հետ իր կնքած համաձայնութեան համեմատ Ապրիլ 25ի թուականին չըսպասել ռուսական զօրքերը Մանչուրիայէն ետ կանչելու համար, այլ կարելի եղածին չափ շուտ պիտի պարպէ այդ չինական մեծ երկիրը։ Որոշումը գործադրելու համար արդէն հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են, և պարպումը կարճ ժամանակէն տեղի պիտի ունենայ։ Բէքինի և Թօքիոյի ռուս ներկայացուցիչները իրենց կառավարութեան այս որոշումը պաշտօնապէս հաղորդեցին Ճափոնի և Չինաստանի կառավարութեանց։

Ռուսիոյ և Ճափոնի միջեւ Բորթսմութի մէջ 1905 Սեպտ. 5ին ստորագրուած Հաշտութեան Դաշնագրութեան Յրդ յօդուածին համաձայն «փոխադարձաբար որոշուած էր որ ռուս և ճափոնցի զօրքերը միեւնոյն ժամանակ մեկնին Մանչուրիայէն։» Միեւնոյն ժամանակ յաւելուածական յօդուած մը պայման կը դնէր որ 18 ամիսէն պարպումը տեղի ունենայ։ Այդ ժամանակամիջոցը կը լրանայ յառաջիկայ Ապրիլ 15ին։

ՔԻՆԿՍԹՈՆԻ երկրաշարժին աղէտեալներուն համար Լոնտոնի Լորտ Քաղաքապետին կողմէ բացուած հանգանակութեան գումարը 35,600 անգլ. ոսկիի հասաւ։

—«Հարիւր քրա՛ն է օխան Ռուսական լաւ Խավեարի....»

—«Կերէք խավեարի փոխան՝ Զօզօլաթը ՎԻԼԼԱՐԻ»։

ՔՐՈՆԻԿ

700 ՈՍԿԻԻ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Վսեմ. Մաթէոս էֆ. Ունճեան, այս անգամ ևս փափաքելով կարեւոր նուիրատուութիւնով մը օժտել իր բնակավայրին՝ Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցին, տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին յայտնած է թէ կտակաւ նոյն եկեղեցիին կը թողու 700 ոսկի։ Ըստ այսմ ամէն տարի Ս. Կարապետի տօնին օրը Ս. Թագաւոր եկեղեցիին մէջ Պատարագ պիտի մատուցուի քարոզիչին կողմէ և Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ Աբիկ էֆ. Ունճեանի և համօրէն Ունճեան գերդաստանին ննջեցելոց հոգւոյն համար։ Այս առթիւ առաջին անգամ ըլլալով քարոզիչ Տ. Ղեւոնդ Վրդ. կիրակի օր պատարագեց և իր քարոզին մէջ օրհնեց նուիրատու բարերարը և ի վեր հանեց Ունճեանց բարեհամբաւ գերդաստանին զանազան առիթներու մէջ ըրած նուիրատուութիւնները և գովեստով յիշատակեց Վսեմ. Մաթէոս էֆ.ի այս նոր՝ 700 ոսկիի նուիրատուութիւնը։

ՄԱՐԱՇԻ Ս. Գէորգ և Եղեսիոյ Էնէէշ գիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցիներուն վերաշինութեանց Կայս. Հրովարտակները Պատրիարքարանի ատեանց գործակատար Արիս էֆ.ի ձեռամբ յանձնուեցան Ս. Պատրիարք Հօր։

ԳԱՆՏԻԼԼԻի ազգ. գերեզմանատան մասին այս անգամ դարձեալ հողային բաժանման խնդիր ծագած է տեղւոյն Ս. Առաքելոց եկեղեցիին Թաղ. Խորհուրդին և Յունաց եկեղեցիին Թաղ. Խորհուրդին միջեւ։ Այս մասին Գանտիլլիէն մեզ հետեւեալը կը գրեն. — Տեղւոյս Հայոց գերեզմանատունը ժամանակին նշանաւոր Հանըմօղլիներէն նուիրուած է ազգին, երբ 1700ի ատենները մաս մը Հայեր հաստատուած էին հոս և զբւրկ էին գերեզմանատունէ։ Իսկ 1755ին Յոյներ ալ հետզհետէ հաստատուած են հոս և երբ առաջին անգամ անոնցմէ ննջեցեալ մը պատահած է, դիմում ըրած են Հայ հոգեւոր հովիւին որ արտօնած է Յոյները՝ գերեզմանատան մէկ անկիւնը թաղել իրենց ննջեցեալները։ Այդ թուականէն սկսելով Յոյները շատցան ու սովորութեան կարգ անցաւ Հայոց գերեզմանատան մէջ Յոյն ննջեցեալներու թաղուիլը և մինչեւ այսօր մեր գերեզմանատան մէկ մեծագոյն մասը գրաւած և յաջողած ալ են զատ դուռ մըն ալ բանալ։ Այս օրերս տեղւոյս Յոյները դարձեալ ննջեցեալ մը թաղելու համար իրենց բաժնէն դուրս կ՚ելլան և կ՚ուզեն բանի ննջեցեալ մը թաղել հանգուցեալ հրաշագործ Երեմիա Եպս.ի շիրիմին մօտ, որպէս զի այսպէսով քիչ մը տեղ եւս վաստկին։ Այս իրողութիւնը կը հաղորդուի տեղւոյս Թաղ. Խորհուրդին, որ ընկերակցութեամբ քարոզիչ Տ. Կարապետ Վ. Մկրտիչեանի և Յունաց Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետին, գերեզմանատունը կ՚երթան և կը չափեն Հայոց, Յունաց և Հայ-Հռոմէականաց բաժինները, ուրկէ կը տեսնուի թէ Յոյները, որոնք ասկէ առաջ հազիւ մէկ-երկու կանգուն տեղ ունէին, այս անգամ, և շնորհիւ զանազան ժամանակներու մէջ կատարուած ոտնձգութիւններու, ունին 850 կանգուն տեղ, իսկ Հայերը և Հայ-Հռոմէականները՝ երկուքը մէկ՝ հազիւ 480 կանգուն գետին։ Քարոզիչ Տ. Կարապետ Վրդ. անգամ մը եւս Թաղ. Խորհրդոյ կ՚առաջարկէ վերջ տալ այս ոտնձգութիւններուն, սակայն յիշեալը կը պատասխանէ թէ իրենց թաղը՝ Գանտիլլի, հոգեւոր իրաւասութեանը տակ կը գտնուի Գատըգիւղի Մետրապոլիտին, որուն արդէն այս մասին գրած և սակայն պատասխան մը ստացած չէ։ Տ. Կարապետ Վ. ստիպուած անցեալ շաբթու Գատըգիւղի Յունաց Մետրապոլիտին կը ներկայանայ, խնդիրը կը պարզէ և յայտնելով թէ այս մասին Գանտիլլիի յունաց Թաղ. Խորհրդին կողմէ Մետրապոլտարան գրուած է պէտք եղածը, կը խնդրէ որ վերջ տրուի այս գերեզմանատան խնդրոյն, քանի որ ասով Հայոց բարեացակամութիւնը չարաչար գործածուած կ՚ըլլայ։ Մետրապոլիտը սակայն կը պատասխանէ թէ այդ մասին ոչինչ գրուած է իրեն։ Տ. Կարապետ Վրդ. նկատելով որ յոյն Թաղ. Խորհուրդը զինքը խաբած է, կը դիմէ Ազգ. Պատրիարքարան և այս մասին կը բողոքէ փոխանորդ Սրբազանին։ Թաղ. Խորհուրդն ալ որոշած է առանձինն այս մասին բողոքել Պատրիարքարան։

—Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ քարոզիչ Տ. Կարապետ Վրդ. պատարագեց և քարոզեց տեղւոյս եկեղեցիին մէջ, թաղեցի բարեպաշտներու ներկայութեան։

ԿՈՎԿԱՍԻ փոխարքայ կոմս Վօրոնցով Տաշքով Ալէքսանդրաբօլէն հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Էջմիածին Ս. Հայրապետին իր Ս. Էջմիած-

նի մէջ գտած ընդունելութեանը համար։

«Ն. Ս. Օծութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին.

«Կրկին անգամ կնոջս հետ շնորհակալութիւն կը յայտնենք Ձերդ Ս. Օծութեան և Էջմիածնայ Միաբանութեան, մեզ եղած հիւրասէր ընդունելութեան համար։ Կը մաղթեմ որ շուտով առողջանաք։ Ձեր աղօթքը հայցող.

ԿՈՄՍ ՎՈՐՈՆՑՈՎ-ԴԱՇՔՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐ ՄԱՏԷՆԻ ազգայինները գրով մը դիմում ըրած են Պատրիարքարան և խնդրած են որ իրենց թեմը անջատուի Գոնիայի վիճակէն և միացուի Ատանայի։ Այս խնդրագիրը յանձնուեցաւ Կրօն. Ժողովին նկատառմանը։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ Արամեան վարժարանին ի նպաստ առաջիկայ ամսուն մէջ թատերական ներկայացում մը պիտի տրուի Գատըգիւղի ձմեռնային թատրոնին մէջ ինչպէս գրած էինք. Այս առթիւ Հոգաբարձութիւնը որոշած է ատկէ գոյացած հասոյթէն վարժարանին այլ և այլներու ունեցած պարտքերը, ինչպէս նաև Հոգաբարձութեան անդամներէն Միքայէլ էֆ. Աբիսողոմօֆի զանազան առիթներու մէջ վարժարանին տուած 40 ոսկիի չափ առնելիքը հատուցանել. Միքայէլ էֆէնտի ամէն առթիւ ըստ իր բարի սովորութեան երբեք չի զլանար իր նիւթական և բարոյական ձեռնտուութիւնը Արամեան վարժարանին օրըստօրէական յառաջացմանը համար։

ԲԱՐԵՊԱՇՏ ուխտաւոր մը մեզի կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ համար արգելք անցեալ հինգշաբթի օր Ս. պատարագ չէ մատուցուած Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, երբ մանաւանդ մայրաքաղաքիս զանազան արուարձաններէն բաւական ստուար թիւով բազմութիւն մըն ալ ներկայ գտնուած է նոյն օրը։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Քարոզիչ Տ. Գրիգորիս Վրդ. Պալագեան խստաշունչ ձմռան առթիւ անցեալ շաբթու անձամբ դիմում ըրած է Նըզիֆ էֆ. Շահպազի և հարկ եղած գումարը ստանալով՝ 4000 օխայի չափ ածուխ բաժնած է թաղին աղքատներուն։ Քարոզիչ Հայր Սուրբը աջի օր ևս թաղին բոլոր աղքատներուն բնակարանը զատ զատ այցելելով մէկ ցուցակը պատրաստեց անոնց որպէսզի ասկէ վերջ վիճակի համեմատ դրամի կամ ածուխի բաշխում տեղի ունենայ։ Կիւլպէնկեան եղբարք իրենց գործակատարին ձեռքով 5 օսմ. ոսկիի մօտ դրամ, իսկ Շահպազ էֆ. 250 օխայի չափ հաց Տ. Գրիգորիս Վրդ.ի միջոցաւ բաժնել տուած է թաղին կարօտ աղքատներուն։

ԲԱԲԷՐԴԻ Փաւառ. Ժողովոյ պակասեալ երկու եկեղեցական և երկու աշխարհական անդամներուն տեղ նոր ընտրութիւն կատարուած է և Պատրիարքարան յայտագրուելով հաստատութիւնը խնդրուած է։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Միացեալ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Գրիգոր էֆ. Մելիտոսեան ևս իր հրաժարականը ղրկած է Պատրիարքարան։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հօր ողբացեալ քրոջ Տիկ. Ագապի Տէր Ներսէսեանի յիշատակին համար կիրակի օր Բերա Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ Թաղական Խորհրդոյ կարգադրութեամբ պիտի պատարագէ Տ. Հմայեակ Սրբազան իսկ արարողութեանց պիտի նախագահէ Ս. Պատրիարք Հայրը։ Պատարագէն վերջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Գահիրէ վախճանեալ Կարապետ էֆ. Տուտեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 2 օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցին իր եղբօրորդին Երուանդ էֆ. Տուտեան։

Տէր և Տիկ. Երուանդ Ոսկան և համայն Ոսկան ընտանիքը իրենց խորին շնորհակալիքը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ իրենց հօր և ընտանեաց պետին՝ ողբացեալ ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ՈՍԿԱՆԻ յուղարկաւորութեան, և իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

Խորոզեան ընտանիքը իր խորին շնորհակալիքը կը յայտնէ ամէն անոնց որոնք ներկայ գտնուելով հանգուցեալ ՄԻՆԱՍ ԷՖ. ԽՈՐՈԶԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան, իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

29 Յունվ. 1907

Հեռագրական գործակալութիւնը մինչեւ թերթիս տպուած միջոցին չհաղորդեց Բարիզի Սակարանին գիները։

ՌԷՍՄԻ

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Շուրաի Տէվլէթ Թանզիմաթ տաիրէսի իքինճի սընըֆ մուավինլէրինտէն Իզզ. Միւճթէպի պէյ իլէ պիրինճի սընըֆ միւլազիմլէրինտէն Րէուֆ վէ Նէշաթ վէ իքինճի սընըֆ միւլազիմլէրինտէն Խալիտ պէյլէրէ թէրֆիէն րիւթպէի Սանիյէ սընըֆը սանիսի վէ րիֆ. Ատիլ վէ Մէմտուհ պէյլէրէ միւճէտտէտէն րիւթպէի Սալիսէ.

Ղալաթասա Թիւճճարտան Իղզէթլու Պէնոն Տէյիրմէնճեան էֆէնտիյէ րիւթպէի Սանիյէ սընըֆը սանիսի վէ րիֆ. Յովսէփ Տէյիրմէնճեան էֆ.յէ րիւթպէի Սալիսէ թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆԻՇԱՆ

Շուրաի Տէվլէթ Թանզիմաթ տաիրէսի իքինճի սընըֆ միւլազիմլէրինտէն Ահմէտ Նազիֆ պէյ իլէ տաիրէի մէզքիւրէ խիւլէֆասընտան Նուրէտտին վէ Սալահէտտին վէ Քեամիլ վէ Մէհմէտ Ճէվտէթ վէ Շապան պէյլէրէ տէօրտիւնճիւ րիւթպէտէն Օսմանի.

Կիւմիւշ Սույու խաստախանէսի ֆախրի տիշճիսի Լեւոն Թերզիեան էֆէնտիյէ տէօրտիւնճիւ րիւթպէտէն Օսմանի նիշանը ալիլէրի իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՄԻՏԱԼԻԱ

Շուրաի Տէվլէթ Թանզիմաթ տաիրէսի ազասընտան ըթուֆէթլու Վէքիլ էֆէնտի հազրէթլէրինէ վազիֆէի մէվտուասընը հիւսնը իֆաստա միւշահէտ օլան մէսաիի մէմտուհասընա մէյտանի Ալթուն Լիյագաթ.

Կիւմիւշ Սույու խաստախանէսի ֆախրի տիշճի Լեւոն էֆ.յէ Սանաեի միտալիասը իհսան վէ իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԹՈՒՐՔՕՊՈՒԼԿԱՐ առեւտրական նոր պայմանագրին վերջնական կնքումը կատարելու համար մասնաւոր Յանձնաժողով մը այս օրերս Պոլիս կը հասնի Սոֆիայէն։

*** Թուրքօպուլկար առեւտրական նոր համաձայնութեան տրամադրութեան համաձայն, Պուլկար Ազգ. Պանքան արտօնուեցաւ մասնաճիւղ մը հաստատել Պոլսոյ մէջ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ վերատեսչութիւնը նըկատելով որ մաքսային մթերանոցները անբաւական կ'ըլլան վաճառքներու առատութեան պատճառաւ, որոշեց նոր մթերանոցներ շինել։

ՎԱՆԻ նոր կուսակալ Ալի պէյ իր պաշտօնատեղին ժամանելով գործի ձեռնարկեց։

ՆՈՐ ԴՐԱՄ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ Մուհարրէմի առթիւ ըստ սովորութեան, փողերանոցներուն մէջ զանազան տեսակ տասը հազար ոսկիի և 95,000 ղրուշնոց արժաթ նոր դրամներ պատրաստուելով Կայս. Անձնական Գանձը ղրկուին։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ այս տարի 22 ֆր. 50 շահաբաժին պիտի տայ. անցեալ տարի 20 ֆր. տուած էր։

ԳԱԲՐԻԷԼ ԷՖ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ անձնական տկարութեան և բազմազբաղ վիճակին պատճառաւ հրաժարած է Շիրքէթի Խայրիյէի և Սելանիկի շոգենաւային Ընկերութեան վարչական Խորհուրդին անդամակցութենէն։ Կ'ըսուի թէ Ժոզէֆ էֆ. Ազարեան, հանգուցեալ Պետրոս էֆ.ի եղբայրը, որ Շիրքէթի ամենէն մեծ բաժնետէրերէն է պիտի յաջորդէ Գ. Նորատունկեան էֆ.ին։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ միլիառատէր Մ. Վանտէրպիլթ որ իր զբօսանաւով պտոյտ մը կը կատարէ և հիմա Աթէնք կը գտնուի, Պոլիս պիտի գայ։

ԿԵՍԱՐԵԱՆ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Առեւտրական Բ. դատարանը հետեւեալ ազդը ղրկած է մեզ հրատարակութեան համար.—

«Վաճառական Միհրան Կեսարեան և Եղբարք, որ Պոլիս, Կամուրջին գլուխը և Ղալաթիա, Թրամուէյի ճամբան իրենց վաճառատուններուն մէջ առեւտուրով կ'զբաղէին, 1907 Յունվար 15էն սկսեալ սնանկ հռչակուեցան։ Իրենց սնանկութեան վերաբերեալ գործողութիւններուն վրայ հսկելու և զանոնք կարգադրելու համար ժիւժ քոմիսէր կարգուեցաւ դատարանին անդամ Սատըգ պէյ, իսկ առժամեայ սէնտիք կարգուեցան փաստաբան Սմբատ Բեաթիպեան և Վէյսէլ Քարաեան էֆ.ները, ինչպէս նաև Տէօյչէ Օրիանթ Պանքի տնօրէններէն Մ. Լամպէքի։ Դատարանը որոշեց կնքել յիշեալներուն վաճառատունները, ինչպէս նաև իրենց տան աւելորդ ձգած կարասիները, և դատարան բերել տալ իրենց տոմարներն ու առեւտր. թուղթերը, և եթէ չի կարենան վաւերացեալ երաշխաւորութիւն տալ, բանտարկել զիրենք։ Դատարանը այս որոշումը առժամանակեայ կերպով գործադրել որոշած ըլլալով, Առեւտր. Օրէնսգրքին 17րդ յօդուածին համեմատ, միայն սէնտիքներ կարգելու համար, յիշեալներուն վրայ առնելիք ունեցողները կը հրաւիրուին առեւտր. Բ. դատարանին սնանկութեանց սենեակը գալ, 1907 Յնվր. 29ի երկուշաբթի օրը»։

Երէկ մանրամասնօրէն խօսած էինք այս ցաւալի սնանկութեան վրայ, որ նախապէս ենթադրուածէն շատ աւելի մեծ բացով մը տեղի ունեցած է կ'ըսուի։ Մինչդեռ նախապէս 45,000 ոսկի կ'ենթադրուէր, իրազեկներ կը հաւաստեն թէ 80էն մինչեւ 100 հազարի կը հասնի պարտքին քանակը, զոր ուրիշներ չափազանց կը նկատեն։ Միմիայն քալորիֆէրի գործարանի մը 5000 ոսկի պարտք կայ։ Ինչպէս յայտնի է, Կեսարեանք հինգ եղբայր են Միհրան էֆ. որ բուն գործին վարիչն էր և այստեղի պետը, Նշան էֆ. անոր օգնականը, Խաչիկ էֆ. Լոնտոնի ճիւղին պետը, իսկ Ներսէս էֆ. ալ Աղեքսանդրիոյ ճիւղին պետը։ Կը մնայ Թումիկ էֆ.ն որ ասկէ քանի մը տարի առաջ բաժնուեցաւ և զատ գործ հիմնեց Ղալաթիոյ մէջ, նոյն երկաթեղէնի և մանր երկաթի ճիւղին վրայ։ Կ'երեւի թէ այս սնանկութիւնը անակնկալ մը չէ եղեր Կեսարեան եղբարց համար, որովհետեւ Աղեքսանդրիոյ ճիւղին պետը Ներսէս էֆ. գուցէ ինքզինքը դուրս հանելու համար ապագայ սնանկութեան մը պատասխանատուութենէն, այս տարի տարեգլուխի առթիւ 1906 Դեկտ. 31 թուակիր շրջաբերականով մը իր բարեկամներուն և յաճախորդներուն կաղանդը շնորհաւորած է։ Անշուշտ այս շնորհաւորութեան մէջ ոչ է արտասովոր բան չկայ. արտասովորը այն է որ սակայն Ներսէս Կեսարեան, փոխանակ իրենց նախկին ֆիրման դնելու նամակին գլուխը, որ «Մ. Կեսարեան և Եղբարք» ճանչցուած է հրապարակին վրայ, բոլորովին նոր ֆիրմայով մը կը ղրկէ իր շնորհաւորական շրջաբերականները, որոնց գլուխը գրուած է ՆԵՐՍԷՍ ԿԵՍԱՐԵԱՆ, Ներածում, արտածում, յանձնառութիւն, ձեռնարկութիւն, և ասոնց ամէնէն տակը Իւնիօն տը Բառի ապահովագր. ընկերութեան Եգիպտոսի ճիւղին մասնաւոր ներկայացուցիչ։ Այսպէս, Ներսէս էֆ. Կեսարեան անուղղակի կերպով իր յաճախորդներուն կը հասկցնէ թէ ինք նոր մարդ մըն է և կապ չունի ապագային սնանկութիւն հռչակելու Միհրան Կեսարեան եղբարց հետ։ Ներսէս էֆ. ասկէ երեք ամիս առաջ Պոլիս եկած և յետոյ դարձեալ վերադարձած էր Աղեքսանդրիա։ Եթէ Ներսէս էֆ. բաժնուած էր, պէտք էր այս պարագան ծանուցանէր հանրութեան շրջաբերականով մը, ինչպէս օրինական է։ Ներսէս էֆ. կ'երեւի թէ Տիւմա հօր վառ երեւակայութիւնով օժտուած էր, որովհետեւ իր Պոլիս այցելութեան առթիւ հետամուտ եղաւ 1000ական ոսկի վճարող տասը հատ չահագիտներ փնտռելու, որոնց դրամովը կը խոստանար ծովին յատակէն հանել ընկղմած շոգենաւ մը որ 100,000 ոսկիի գոհարեղէն կը պարունակէ եղեր իր մէջ։ Սակայն բարեբաղդաբա՞ր թէ դժբաղդաբար այս վերջինին հաւատք ընծայող չգտաւ։ Իրաւ կամ սուտ, երբ առեւտուրի մարդ մը իր սովորական գործը կը ձգէ և այսպէս երեւակայական հսկայ չահերու կը հետապնդէ, սնանկութիւնը մօտալուտ կ'ըլլայ։

Կեսարեան էֆ.ները 1500 ոսկիի մօտ վաճառատան և մթերանոցի վարձք կուտային Պոլսոյ մէջ և կը գործածէին 40է աւելի պաշտօնեաներ, որոնց կը վճարէին տարեկան շուրջ 2000 ոսկի, բաց ի իրենց անհատական ծախքերը, որոնք կատարելապէս հայ-լայֆական էին։

Այս սնանկութիւնը խոր տպաւորութիւն թողուց հրապարակին վրայ, քանի որ պարտքին մեծագոյն մասը Պոլսոյ հրապարակին վրայ է։

Թերթերը հետեւեալ ցանկը կուտան Պոլսոյ պահանջատէրերուն մասին, որոնցմէ դուրս են Եւրոպական հաստատութիւնները.—

Թօքաթեան 3000, Տէօյչէ պանք 3000, Վիէնը պանք ֆէրայն 2400, Պանք տ'Աթէն 2200, Սինեօս օղլու 2200, Պանք Օզօման 1300, Եդուարդ Գարակէօզեան 800, Արշակ Գարակէօզեան 1000, Գրիգոր Յակոբեան 1300, (Յովհաննէս Յակոբեան առնելիք չունի) Գ. Մուրատեան 500, Ճ. Զավուշօղլու 1500, Յարութիւն Մուրատեան 300, Յակոբեան և Ընկ. 400, Նազարէթ Գասպարեան 400, սեղանաւոր Եուսուֆեան 300, Մանաս Րէյիզեան 400, Նշան Հանէսեան 300, Թադէոս Հանէսեան 200, Էտուարտօ Պէյքր 500, Գոհէնքօ Ամար 900, Ֆիս տ'Ավրամ Լէվի 300, Ասայա 200, Մ. Քէնեա օղլու 500։

Մօնիթէօր հետեւեալը կը գրէ.— Պոլսոյ քանի մը պանքաները վնասներ ունին։ Օտար տուներ ալ վնասուած են, բայց ոչ այնքան կարեւոր գումարներ։ Այս սնանկութեան պատճառը կը նըկատուի խաշուէի վրայ դժբաղդ չահագիտութիւններ, Լոնտոնի և Աղեքսանդրիոյ ճիւղերուն կողմէ։ Կեսարեան եղբարց տունը ևր հրապարակին ամէնէն աւելի վճարելու կարող տուներէն մին կը նկատուէր, մանաւանդ անոր համար որ Կեսարեան էֆ.ք ամենէն նշանաւոր դրամատէրներուն ազգականն էին, և որոնց ձեռնտուութիւնը ունէին։ Այս տան վճարումներու աննախատես դադրեցումը, ամենամեծ զարմանք պատճառեց, որքան ազգականներու, նոյնքան հրապարակին։ Հազիւ տարի մը կայ, Կեսարեաններուն մէկ եղբայրը 14000 ոսկիի պատկառելի գումար մը ժառանգեց իր մէկ ազգականէն։ Պոլսոյ երկու ճիւղերէն զատ, Մարսիլիոյ, Լոնտոնի, Աղեքսանդրիոյ մէջ ալ ճիւղեր ունին։ Պոլսոյ վարկի հաստատութիւնները այս սնանկութեան հետեւանքով, զգալիօրէն սեղմեցին վաճառականներու տրուած վարկերը, ինչ որ մեծ նեղութիւն պիտի պատճառէ գործերուն մէջ։

*** Առեւտրական Բ. դատարանը սնանկ հռչակեց Պոլիս, Պաղչէ Գաբու կանեփի վաճառական Թէրզի օղլու Պօտոսաքին։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՁՄԵՌԸ կը շարունակէ։ Երէկ դարձեալ ձիւնեց, բայց քիչ։ Փողոցները դեռ ձիւնապատ են։ Ջերմաչափը երէկ զերոյէն 3 աստիճան վեր էր կէս օրին։ Գիշերը մինչեւ զերոյէն վար 6ի իջած էր։ Անատոլուի մէջ օդերը կը բարուքին։ Պիլէճիքի, Երէյլիի և Քարամանի մէջ զերօ էր երէկ առտու. Գոնիայի մէջ զերոյէն վեր 1, Ըսկենի մէջ 3, Աֆ. Քարահիսարի մէջ 4, Բէօթանիոյ մէջ 4, Ատաբազարի մէջ 4 զերոյէն վեր։ Ծովային նոր արկածներու լուրեր չկան գրեթէ։ Օրտուի առջեւ խրած Նախիմովը ազատելու յոյսերը դադրեցան. շոգենաւին մէջի դրամարկղը դուրս հանուեցաւ։ Ռուսական Բօսբով շոգենաւը, որուն մասին լուր չկար, չորս օր փոթորիկին դէմ մաքառելէ ետք, Օտեսայի նաւահանգիստը վերադարձեր է, ուր կը գտնուի հիմա։ Օտեսայէն Սեվաստաբոլ գացող Եայրաբուլէյն շոգենաւը ընկղմեր է։ Ռումանական Տօպրուճա շոգենաւը որ արկածեալ կը կարծուէր, Եըլտն Ատայի կղզիին ետեւը պահուըտած և ողջամբ Քէօսթէնճէ ժամանած է յետոյ։ Գերմանական Քէբբոս և Բիրկոս շոգենաւերը, որոնք անցած շաբթու Համպուրկէն Պոլիս պիտի գային երէկ Պոլիս հասան։ Աւստրիական Քելէր շոգենաւը որ մրրկի բռնուած էր և ածուխը հատած ըլլալով Ա. և Բ. կարգի սրահներուն տախտակները վառած էր, երէկ Պոլիս ժամանեց։

500 ՈՍԿԻՆՈՑ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԵՍԱՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ.— Միհրան Կեսարեան եղբարց վաճառատունը սնանկութեան դժբաղդութեան չենթարկուած, մեծ խարդախութեան մը զոհ գացեր է, ինչպէս կը լսենք հաւաստի աղբիւրէ։ Պոլսոյ կողմի վաճառատան քարտուղարներէն Պ. Առաքել Զօլաքեան, Յունվար 25 (Ն. Տ.) թուականով եռամսեայ թուղթ մը կը շինէ Մարտիրոս Թօգաթեանի անուան գրուած՝ Մանչէսթրի վրայ, և կը կեղծէ «Միհրան Կեսարեան և Եղբարք» ստորագրութիւնը այն ձեւով, որով կը ստորագրէր Նշան էֆ. Կեսարեան։ Այս 500 անգլ. ոսկինոց եռամսեայ թուղթը Ա. Զօլաքեան ուրբաթ օր կը զանձէ կամ ուրիշը մը միջոցաւ զանձել կուտայ Օսմ. Պանքայէն։ Հետեւեալ օրը երբ Կեսարեան սնանկութեան լուրերը կ'ակսին, Պանքային հետ հաշիւներու պահուն, յայտնի կ'ըլլայ թէ 500 ոսկին վաճառատունը չէր զանձած։ Անմիջապէս գործը յայտնի կ'ըլլայ և չեքերը և եռամսեայ թուղթերը գրող պաշտօնեան Ա. Զօլաքեան և վաճառատան փոխագրութիւններուն հսկող պաշտօնեան Կէտիկ Փաշա բնակող Պոլոս կը ձերբակալուին, որոնք կարգ մը հակասական յայտարարութիւններ կ'ընեն և ի վերջոյ կ'ուրանան։ Քննութիւնները առաջ կը տարուին։

ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ՈՐԴԻ ՄԸ.— Ամսոյս 10ին Չորեքշաբթի ժամը գիշերուան 3½ին, Նիկոմիդիոյ և Պարտիզակի մէջտեղ գտնուող Յունաց Նոր Գիւղին մէջ անհելի ոճիր մը գործուեցաւ հետեւեալ պարագաներուն տակ։ Տէմիր Օղլու Խրիսթօ անուամբ՝ արհեստով աղբիւրաշէն, պատուական և խելօքիկ անձ մը ասկէ քանի մը ամիսներ առաջ իր կողակիցը կորսնցնելու դժբաղդութիւնը կ'ունենայ, որ իրեն կը թողու ձախլիկ և միևնոյն ատեն հակառակ իր հօր բարի վարուց, անառակ, գող և անպիտան զաւակ մը։ Հայրը զաւկին այս յոռի ընթացքը միշտ իր աչքին առջեւ ունենալով, շատ անգամներ կ'աշխատէր դարձի բերել և սակայն ի զուր։ Քանիցս իր հարազատ քրոջը հետ կը յիշեցնէ թէ օր մը այս բարեկամուհին իր գլխուն փորձանք մը պիտի բերէ։ Քոյրը խորհուրդ կուտայ որ կրկին անգամ ամուսնանայ, գէթ այդ կերպով բոլորովին առանձին չմնալու համար։ Տղան հօրը այս գաղտնի խորհուրդը կռահելով, կը կասկածի որ հօրը ամուսնանալէն ետքը ի սպառ տունէն պիտի արտաքսուի ու ամէն ինչքէ, ստացուածքէ պիտի զրկուի։ Դէպքին նախորդ օրուան իրիկնամուտին Խրիսթօի տղան Միլթիադիս՝ գիւղին չորպաճիին կը դիմէ ըսելով թէ՝ հայրը չի կայ, ձին եկած է բայց ինքը մէջտեղ չկայ։ Չորպաճին կը հարցնէ թէ ո՞ւր գացած էր։ Ան ալ կ'ըսէ. «Մօտակայ գիւղերը պահանջքներ ունէր գանձելու գնաց»։ Չորպաճին գիւղացի երիտասարդներու հետ փնտռտուքի կ'ելլէ բայց ի զուր, չեն կրնար փոքրիկ տեղեկութիւն մը իսկ քաղել։ Սնհետացեալին քոյրը, եղբօրը տունը կ'երթայ և կը տեսնէ որ եղբօրը անկողինը մինչեւ այն ատեն դրուած տեղը չէ և արեան բիծեր տեսնելով կը կասկածի, և իր կասկածները կը հաղորդէ աղաներուն, որոնք իրենց հետ առնելով գիւղին բժիշկը Սթէֆանի էֆ.ն, կը խուզարկեն ու վերջապէս կը հաստատեն որ ոճրագործութիւնը նոյն իսկ տան մէջ պատահած է։ Իրիկունը տղան, հայրը փնտռելէն յուսախաբ, երբ ետ դարձած էր, աղաները կը կանչեն զայն կը հարցաքննեն. առաջին անգամ կ'ուրանայ ու բոլորովին անգէտ կը ձեւանայ, բայց երբ իրեն փայլուն խոստումներ կ'ըլլան ու կը խոստացուի որ ինքը ամէն կերպով պիտի պաշտպանեն ու ազատ արձակեն, կը խոստովանի ոճիրը որ հետեւեալ կերպով գործած էր։ Ոճրագործ տղան Շիլէցի երիտասարդի մը հետ կը միանայ, որպէսզի հայրը սպաննելով անոր ունեցած ամբողջ դրամը, հարստութիւնը հաւասարապէս բաժնեն մէջերնին։ Չորեքշաբթի գիշեր մինչ հայրը անուշ քունին մէջ կը խորդար խաղաղ ու հանգիստ, երկուքը կ'ելնեն հօրը պառկած սենեակը, անմիջապէս վրան կը յարձակին ու պարան մը վզին անցնելով, մէկը մէկ կողմէն, միւսը հակառակ կողմէն քաշել կ'սկսին մինչեւ որ վստահ կ'ըլլան որ այլ եւս անշնչացած ու խղդած են վերջապէս։ Ետքը իրենց տան գոմին տակ, տախտակամածը քակելով, հողը կը բորեն խոշոր փոս մը կը շինեն ու հոն կը թաղեն խեղճ մարդուն դիակը ունեցած բոլոր հանդերձներովը միասին։ Տախտակամածը կրկին կը գամեն ու մէկ կողմ տարուած աղբերը, նախկին տեղը բերելով հետքը բոլորովին կը ծածկեն։ Ոճրագործները իրենց այս գործը աւարտելէ ետք, աւարին բաժանման կը ձեռնարկեն։ Սակայն յուսախաբ կ'ըլլան։ Մարդուն քսակէն միայն քառորդ մէճիտ մը և կնիք մը կը գտնեն և ըստ իրենց դաշինքին 100ական փարա հաւասարապէս կը բաժնեն, ի զուր փնտռելով պահուած դրամը որ կ'ըսուի թէ 30-40 ոսկիի կը հասնէր, Այս գործողութիւնները աւարտելէն ետքը երկու ընկեր անօթի զգալով ինքզինքնին կ'սկսին աղօր մը փորերնին կշտացնել հաւեզէնով։ Շաբաթ առտու դէպքը Նիկոմիդիա լուր տրուելով պաշտօնական անձնաւորութիւններ գացին ոճրին վայրը և մեռեալը իր թաղուած տեղէն հանուելով նոյն իսկ տղուն ձեռքովը, գիւղին գերեզմանատունը ամփոփուեցաւ։ Միւս ընկերը Շիլէցին փախած ըլլալով կը փնտռուի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՐԼԻՆ, 28 Յունվ.— Բրուսիոյ մէջ, Սարպրիւքէնի մօտ, հանքի սոսկալի աղէտ մը պատահեցաւ։ Կազի անարկու պայթում մը ահագին փլածումներ առաջ բերաւ. չորս հարիւր գործաւորներ փլատակներուն տակ մնացին։ Մինչեւ հիմա հարիւր քսանըհինգ դիակներ գտնուեցան։ Քաղաքին մէջ մեծ սրտաբեկութիւն կը տիրէ։ Բազմաթիւ նպաստամատոյց յանձնաժողովներ կազմուեցան՝ օգնութիւններ ընծայելու համար։ Ֆրանս. կառավարութիւնը ցաւակցութիւն յայտնեց այս աղէտին առթիւ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Մեծ խանդավառութիւն առաջ բերաւ ընկերվարականներու պարտութիւնը, որով անսովոր շքով կատարուեցաւ Վիլհէլմ կայսեր ծննդեան տարեդարձը։ Գերման ընկերվարականներու պարտութիւնը շատ տխրեցուց ֆրանսացի ընկերվարականները։ Մ. Ժոռէս Իւմանիթէի մէջ, յօդուած մը գրելով, յոյս կը յայտնէ թէ համեմատականի միացած ընտրութեանց մէջ պիտի շահին ընկերվարականները։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Վիլհէլմ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ Ռուսիոյ կայսրը ու կայսրուհին սեղան մը տուին Զարսքոյէ-Սելոյի մէջ. ներկայ գտնուեցաւ նաև Բեդերսպուրկի գերման դեսպանը։ Նիքոլա Բ. բաժակ պարպեց Վիլհէլմ Բ.ի կենաց, յորդորելով զայն «իր սիրելի եղբայրը ու հաւատարիմ բարեկամը։»

ԼՈՆՏՈՆ.— Էտուարտ Թագաւորը, Վիլհէլմ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Ուինտսորի դղեակը հրաւիրեց Լոնտոնի գերման դեսպան Մէթէրնիխ կոմսը և Հոէնցոլըրնի Անթուան իշխանը։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուս կառավարութիւնը իր զինուորները բոլորովին ետ քաշեց Մանչուրիայէն։

ՀՌՈՄ.— Վատիկանի շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ կրօնական պաշտամունքներէն առաջ զեկոյց մը ընելու պարտաւորութեան ջնջումը շատ կը մեղմացնէ Ֆրանսայի ու Վատիկանի միջեւ եղած դժուարութիւնները։ Վատիկանի լրագիրները կ'ըսեն նաեւ թէ Պապը պիտի չմերժէ որ և է միջոց որ կարենայ խաղաղութիւնը վերահաստատել Ֆրանսայի և Վատիկանի միջեւ, որքան որ կարելի ըլլայ։

ԼԻԷՎԷՆ (Բա տը Քալէ).— Թիւ 3 հանքին մէջ պայթում մը տեղի ունեցաւ. երկու ճարտարագէտ և մէկ գործաւոր մեռան։ Յայտնի չէ թէ ուրիշ մեռնողներ ալ կա՞ն։

ՀՈՆԿ ՔՈՆԿ.— Սոսկալի փոթորիկ մը ծագեցաւ և 50 չինական մակոյկ ընկղմեցաւ։ Աւելի քան 100 հոգի մեռան ծովամոյն։

ԲԱՐԻԶ.— Ճուրճուրա Հաւը խեղդուեցաւ Սէզի մօտ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Դեր-հազարապետ Տումէ Բժշկական Ժողովին ներկայացուց չիճուկ մը Թանչքի դէմ։

ԹՈՐԻՆՕ.— Սաստիկ ցուրտ կը տիրէ թէ՛ այստեղ և թէ Ճէնովա։ Թրամուէյի և երկաթուղիի երթեւեկները դադրեցան։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ. Ո.	105.32
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	105.32½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	105.36
» էն վար գինը	»	105.30

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	152.75
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	152.87½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	153.—
» էն վար գինը	»	152.50

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	42.50
Շիրքէթը Խայրիէի Համիտիէ	Օ.Ո.	5.15
Միտիլլիի Պանքա		6.25
Սելանիկի »	ֆր.	—.—
Քոմէրսիալ	Ա. Ո.	9.—
Քարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	125.—
» Օրտինէռ	»	118.—
Իզմիրի քարափ	»	—.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	5.—
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	11.45
Ժիւխսանս Թրամվայ	» »	6.55
» պարտաթուղթ	ֆր.	483.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	353.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	18.50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	440.—
Թրամվայ		74.—

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Յունական փոխառութիւն	ֆր.	261.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	436.—
» « »	Նոր Օ.Ո.	3.99
Լաւրիոմ	ֆր.	100.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղչ.էն	ղչ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.15
Անգլիական ոսկի	110.06
Բօլ	90.30
Մէճիտիյէ արծաթ	108.—
Ռուսլի Թղթադրամ	8.64
Քրիմից	50.

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք		ղրշ.	110.10
Բարիզի	» »	ֆր.	22.87½
Վիէննայի	» »	քուրօն	21.87
Պէրլինի	» »	մարք	18.61

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

28 Յունուար 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3 %		94.85
Օսմ. միաց. գօնս. 4 %	բաց.	96.70
» » »	գոց.	85.—
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	153.25
Րէժիի պարտաթուղթ	»	—.—
Օսմանեան մաքս	»	—.—
Օսմանեան Պանքա	»	694.—
Քրէտի Լիօնէ	»	1130.—
Բարիզի Պանքա	»	1555.—
Աւստրիական Ռանթ	4 %	—.—
Իտալական »	5 %	101.40
Ռուսական » 4 %	1901	64.—
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4 %	95.10
Պալիա Քարա Այտըն	ֆր.	707.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

27 Յունուար 1906

Անգլիական Ռանթ		87.06
Օսմ. Միաց. Գօնս.	բաց. Դ.Կ.	95.75
» » »	գոց. »	95.75
Օսմ. Պանքա		17.63
Պուլկարական 1892		100.50
Ռուսական 4 % 1898—89		78.—
Յունական Ռանթ		40.50
Զարթըրթ		1.87
Թրանսվալ		—.—
Ռանտֆոնթէյն		7.12
Ճապոնական 4 %		—.—

ՀՐԱՆԴ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

դաստակարգը, բազմածինները, որ երբեք չեն խորհիր ապագան։ Իրենց զաւակաց համար ո՛ և է մտատանջութիւն չգար վրդովել իրենց հանգիստը, այլ բնական կիրքերու անձնատուր բազմանդամ ընտանիք մը կը կազմեն։ Օրապահիկը հազիւ շահող ընտանիքի հայրը, բնականաբար, պիտի չկրնար իր հայրական պարտականութիւնները կատարել, կըրթելով ու դաստիարակելով զանոնք։ Ապագային թշուառ սերունդ մըն է որ կը պատրաստեն, անգիտակցաբար, այդ հայրերը։ Եթէ Ամասիացի ամէն կին 7-8 զաւակ ունի, որոնց ապրողներուն միջին թիւը 4-5 է. ահա այս պատճառաւ, հետզհետէ աճում մը ցոյց կուտայ Ամասիացի բնակչութիւնը։ Այսու հանդերձ, Ամասիացի կնոջ համար՝ վիժումի փորձերը սովորական բան մըն են։ Ո՛րքան մայրեր արդեօք, իրենց անխորհուրդ ընթացքին հետեւանքով զոհ կ'երթան։ Եթէ մասնաւոր վիճակագրութիւն մը ըլլար, թերեւս աչքառու թիւ մը պիտի կազմէին այդ թշուառ զոհերը Բնութեան։ Յղութիւնը մասնաւոր պատճառ մը չի կրնար ըլլալ Ամասիացի կնոջ՝ փրկելու համար իր ապրելակերպը։ Անիկա դարձեալ գաւառացի գործօն ու թիկնեղ կինն է։ Միեւնոյն աշխոյժով ու թափով կը կատարէ առանին պարտականութիւնները։ Ամօթ մըն է իրեն համար նախ՝ յղութեան պատրուակին տակ, ինքզինքը մեղկ կեանքի մը հոսանքին յանձնելը։ Երկրորդ՝ տնական պարտականութիւնները ուրիշի մը կատարել տալով, բացառիկ ծախքի դուռը պիտի բանար ամուսնոյն՝ որուն վիճակին գիտակից է ինք. մանաւանդ գիտէ թէ իր աշխատութեան օժանդակութեամբն է որ կարող կ'ըլլայ ան ապահովել իրենց տարեկան ապրուստը։ Այսու հանդերձ բոլորովին անխոհեմ ընթացք մըն ալ ցոյց չտար։ Կարգ մը զգուշութիւններ ի գործ կը դնէ, իր վիճակին ստացած ծանրութեան ստիպմամբ։ Ծննդաբերութիւնը մանկաբարձ կիներու միջոցաւ կը կատարուի։ Հազուագիւտ պարագաներու տակ միայն բժիշկին կը դիմեն։ Տղաձգան մայրը, ծննդաբերութենէն 4-5 օր վերջ կը վերստանայ իր առողջութիւնը ու դարձեալ կ'սկսի իր սովորական աշխատութեանց։ Ամասիացի կինը ուրիշ տեղերու պէս կարգ մը նախապաշարութիւններ ունի, որոնցմէ կը սոսկայ, ու պէտք եղած պայմանագրական բանաձեւերը կ'արտասանէ։ Այսպէս ծննդաբեր կինը, մինակ չեն ձգեր երբեք, վախնալով որ Ալան (*) կուգայ կը տանի զաւակը, կամ կը փոխէ և կամ մօրը ցաւ մը կուտայ։ Եթէ ստիպուին առանձին թողուլ, էրիկ մարդու մը գլխարկ մը կը դնեն հիւանդին սնարին վրայ կամ ասեղ մը կը խօթեն վերմակին, որոնցմէ վախնալով Ալան, որ կարճահասակ մատները կտրած պաղ ոգի մըն է, ըստ տեսնել կարծողներու, չի կրնար մօտենալ մատղածին մօր։ Ծննդաբերութենէն 8-15 օր վերջ տեղի կ'ունենայ մկրտութիւնը։ Մկրտութեան յաջորդ օրը կը կատարուի «Տղարուք»ը, որ գաւառական ինքնատիպ սովորութիւններէն մէկն է, որուն նպատակը երախտագիտութեան անգնահատելի ազնիւ զգացումէն բղխած է դարձեալ։ Մկրտութենէն օր մը վերջ տղաձգան մօր կողմէ հրաւէր կը տըրուի իր ազգականներուն ու մտերիմ բարեկամներու, որոնք մէյմէկ նուէր առած կը փութան հրաւիրեալին տունը։ Մէկ քանի ժամուան անհամ խօսակցութենէն վերջ, մանկան օրօրոցը կը բերուի իր բոլոր կազմածովը։ Նորածինը, պատուած նոր շորերու մէջ խանձարուրելով կը դնեն օրօրոցը ներկաներուն առջեւ, որ առեն ամէն կին իր նուէրը կուտայ մանկան, որ կը բաղկանայ ոսկի կամ արծաթ դրամէ, եազմայէ, գուլպայէ և կամ ճերմակեղէնէ։ Շատ տեղեր, սեղան կը պատրաստեն հրաւիրեալներու այդ օրը։ Պէտք է սակայն գիտել տանք թէ այս սովորութիւնը ընդհանրապէս կը կատարուի աղքատիկներու առեն. Գաւառացի տղաձգան կինը «քառասունք» պահելու սովորութիւն մըն ալ ունի, որ առեն անպատճառ 40 օր տունէն դուրս չելլեր։ Ըստ հաճոյս կրնան շատեր երկարել անոր տեւողութիւնը, 50-60 օր. բայց 40 օրէն պակաս երբեք ներելի չէ։ Որոշեալ ժամանակամիջոցը լրանալէն վերջ, կիրակի առտու մը, մայրը նորածինին հետ, վայելչօրէն հագուած եկեղեցի կ'երթայ ու ժամերգութեան աւարտումէն յետոյ, քահանան մասնաւոր ընթերցումներ կը կատարէ մօրը և նորածինին վրայ ու կը վերջանայ այսպէսով «քառասունք»ը։ «Քառասունք»էն ելլող կինը, իր ազգականներէն մէկուն կողմէ անպատճառ տուն կը տարուի, եկեղեցիէն վերջ կերակուրի։ Բայց այս սովորութիւնը քմահաճոյքի մը արդիւնք չէ, այլ նախապաշարութեան մը սոսկումը։ Աղէկ չեն սեպեր երբեք որ «քառասունք»էն ելնող կին մը, ուղղակի իր տունը կ'երթայ։ Եթէ տրուած հրաւէրները չընդունի իսկ, անպատճառ ուրիշ տունի մը սեմէն ներս կը մտնէ անգամ մը, և անկէ վերջը միայն կ'երթայ իր տունը։ Ամասիացի մայրը, բնականաբար իր բուն կաթովը պիտի գիրցնէր զաւակը, որուն վրայ այնքան երազներ հիւսած էր, և որուն համար այնքան գուրգուրանք պահած էր հոգիին խորը։ Եւ ինչո՛ւ, արդէն յանձներ իր հոգեհատորը սնուցիչ մը, որ, անտարակոյս, մայրական միեւնոյն գուրգուրանքով պիտի չվերաբերուէր մանկան, քանի որ մանաւանդ իր հօծ կուրծքէն ալ կախուած է կաթի յորդ երկու աղբիւրներ, որոնք երբեմն այնքան կը լեցուին ու կ'ուռին որ մանուկն իսկ չկրնալով ցամքեցնել, կ'անհանգստէ զինքը ու կը ստիպուի արուեստական միջոցներով պարպել զանոնք։ Սաստիկ կը մեղադրուին այն մայրերը, որոնք կաթ ունենալով մէկտեղ, սնուցիչ մը կը յանձնեն իրենց զաւակը։ Բացառաբար այն կիները որ կաթ չունին, սնուցիչ կուտան, բայց ո՛չ առանց ճշմարիտ ցաւի։ Ամասիացի մայրը, պայմանագրական այս բոլոր պարտականութիւններէն վերջ, մայրական անորակելի զգացումով մը, իր բովանդակ հոգին ու խնամքը կը նուիրէ իր զաւկին։ Մինչեւ Քառասունք ամէն օր տաք ջուրով կը լոգցնէ զայն, ու հանելէ առաջ ջուրէն, ոտքերէն կախելով տեղական սա՛ բանաձեւը կ'արտասանէ.

Շալկէ մեսիկ
Թոթուէ ջուրիկ։

Մանկան ամէնօրեայ այդ լոգանքը, որքան մաքրութեան նոյնքան անոր աճման կը նպաստէ կ'ըսեն։ Իրենց այդ հաւատքը, շատ յստակ կերպով չ'արտայայտեր քառասնեայ այն բանաձեւէն, որ կ'ըսէ. Ջուրերը թոթուելով վրայէդ՝ գէրացիր։ Ամասիացի մայրը սակայն, որքան սիրոյ, նոյնքան ատելութեան երկու ծայրայեղ սահմաններուն մէջ կը գտնուի իր զաւկին հանդէպ։ Գգուանքներու ամէնէն անկեղծը, ամէնէն խանդականը կը նուիրէ զաւկին, երբ կը սիրէ զայն. համբոյրներու ամէնէն փափկագոյնը կը դրոշմէ անոր այտերուն վրայ, կը գոհացնէ անոր ամէն մանկական պահանջկոտութիւնները, բաղձանքները։ Սիրայօժար կը կրէ հոգեկան ամէն զրկանք ու տառապանք, եթէ վստահ ըլլայ որ անով պիտի կրնայ զաւկին դէմքին վրայ նշողացնել գոհացման անմեղ ժպիտ մը։ Սիրոյ արտայայտութիւնները որքան որ բուռն ու անսահման են, նոյնքան պակուցիչ են իր խուլ ատելութիւնները։ Կը սոսկաս, կը փշաքաղի մարմինդ, երբ կը լսես պահ մը առաջ սէր ու գգուանք ծորող շրթներէ՝ անլսելի անէծքներու տեղատարափ։ Իրենց սովորական անէծքներն են. «Օճախդ մարի» որուն ինչ իմաստ ունենալը բացատրեցինք արդէն. «Տուներդ—տաքերդ—փորդ քաշուի. կրողը տանի» եւն.։ Անկարելի է Ամասիացի մայրերը այդ յոռի ունակութենէն ետ կեցնել։ «Մայրերու անէծքը զրոներ»ի սովորական յանկերգին մէջ կ'ուզեն արդարացնել ինքզինքնին։ Վայրկեան մը կը մոռնայ որ մայրական ամէնէն զեղուն սիրով մը կը վերաբերուի զաւկին, բայց յանկարծ կը փոխուի դէմքին զուարթ արտայայտութիւնը, յօնքերը պռստած, դէմքը խոժոռ, լուսանքի հեղեղ մը կը թափէ տղուն գլխուն։ Ահա այս երկու ծայրայեղութիւններն են որ կը շփացնեն պզտիկը, որուն վրայ երբեք ազդեցութիւն չըներ ալ իր ո՛չ փաղաքշանքը, ոչ ալ անամէջ զայրոյթը, որուն կեղծութեան գիտակից է արդէն։ Ամասիացի մայրը, սիրոյ թափին տակ, գորովանքի բառեր ունի, որոնց մէջ կը խտացնէ իր բովանդակ սէրը, ատոնք են. «հոգիս», «ձագս» (*) «ճիկերս», «մէկ հատիկս», եւն.։ Երբեմն ալ անոր հետ կը մանկանայ, միամիտ լեզու մը կ'առնէ, ու կ'սկսի թոթովել, «մաման կեծ արա» եւն.։ Մանաւանդ երբ իր սրտին հատորը կը պառկեցնէ կախօրրանը կամ օրօրոցը, ահա այն առեն է որ թափ կուտայ երեւակայութեան, ձայնի ամէնէն մելանոյշ թրթռումով մը կ'երգէ ի՛նչ որ կը բաղձայ իր զաւկին համար, ի՛նչ որ կ'երազէ անոր ապագային համար։ Իբր նմոյշ պիտի դնեմ քանի մը հատակոտոր օրօրերգներ, որոնք կրցայ քաղել դժուարաւ ասկէ անկէ.

Նաննի անեմ քունը տանէ,
Մաչէն ձգեմ չունը տանէ,
Հօրքուրն առնէ տունը տանէ,
Թաթիկներուն հինա դընէ։
Նաննի անեմ որ մեծցնեմ,
Գառներուն կեօլը լոգցնեմ,
Մեղրով խալմախ կերցնեմ,
Պաղուկ ջուրեր ալ խմցնեմ։
Պար, պար սափակ քար,
Եկուր տային եայլան տար,
Պզտիկ է չեմ իտար,
Երբ մեծնայ նէ եկուր տար։
Պար անեմ ճոր անեմ,
Կապուն կտրեմ չոր անեմ,
Ջատիկ գայ նէ նոր անեմ,
Ես աս տղան ինչ անեմ։
Օրօր ըսեմ որ քնանայ,
Անուշ քուներու տիրանայ։
Ամէն ցաւերու դիմանայ։

Երբեմն ալ կարծես չկրնալով մայրենի լեզուով իր գաղափարները արտայայտել, տաճկերէն բառերով կ'սկսի հիւսել զաւկին ներբողականը.

Նէննի նէննի նէչատէսի,
Կիլապտօնըն ալաճէսի,
Օղլում ույգու խաստէսի.
Նէննի տէյիմ ույուսուն,
Ույուսուն տէ պէօյիւսին,
Զըքըն պէշիքտէն եիւրիւսին։

Այսպէս Ամասիացի մայրը, զաւկին արթնութեան և քնոյ մէջ, աղապատանքի բառեր ունի շուրթներուն վրայ որոնք կը յեղյեղէ առատօրէն։ Այդ սէրը սակայն նուազում չունի տարիքի զանազան հանգրուաններուն մէջ։ Ընդհակառակն, հետզհետէ կ'աճի, կ'ուռճանայ անոր ֆիզիքական ու բարոյական զարգացման համեմատ։ Մայրական այդ սէրը, խտրական ոգի ալ ցոյց չտար մանչ կամ աղջիկ զաւկի հանդէպ, երբ անոնք դեռ փոքր են։ Բայց քանի կը մեծնան և իրենց սեռը յատուկ առնական կամ կանացի բնայատկութեանց կը տիրանան, մայրական գորովը՝ միշտ գթոտ, միշտ կարեկցոտ դէպ ի տկար սեռը կը հակի և այլ շատ բնական պատճառներով։ Աղջիկ զաւակը, որուն ծնունդն իսկ, ինչպէս տեսանք, տխրութեամբ համակեց զիրենք, իր սեռին յատուկ ցոյց տուած համակրելութեամբն ու հնազանդութեամբ, առանին գործերուն մէջ մօրը միակ օժանդակութեամբ կարող կ'ըլլայ անզգալաբար մայրական սիրոյ կշիռին նժարը դէպ իր կողմ հակեցնել։ Մինչդեռ մանչ զաւակը, որ ընտանիքին բովանդակ յոյսն է, անոր միակ [illegible], երջանկութեան միակ աղբիւրը, որմէ միայն կրնան յագեցնել իրենց սրտին պապակը, հակառակ այս ամէն առաւելութեանց, որոնց ոչ մէկը աղջիկը իր վրայ ցոյց կուտայ, դարձեալ մանչ զաւակը կը կորսնցնէ մայրական գորովի ազդեցութիւնը, մօրը հանդէպ ցոյց տուած խեռ բնաւորութեամբը, անհնազանդութեամբ ու առնական կամակորութեամբը։ Մայրը սակայն, այս ամէնը իր սեռին վերագրելով, կը սիրէ դեռ զայն իր հոգւովը։ Ուրիշներու առջեւ աննկարագրելի ներբողներ կը հիւսէ անոր գործունէութեանը և նկարագրին վրայ։ Գիտնալով հանդերձ թէ ան իր սիրոյն մէկ մասն անգամ չկրեր իր սրտին խորը, դարձեալ անտրտունջ կը տանի անոր բոլոր կոշտ ու կոպիտ վարքն ու ընթացքը.« Ճանիլ կիւսէրիմ, աղունու տարըմ» տաճկերէն սա խորիմաց առակին կրկնումին մէջ գտնելով միայն իր սփոփանքը։ Որդիական սէրը, այսպէս միշտ վառ կը պահուի մօրը հոգիին խորը, որքան ալ բարոյական վէրքեր բանայ հոն զաւակը։ Այսուհանդերձ կը գտնուին նաեւ որդատեաց մայրեր որոնք մահու չափ կ'ատեն իրենց երբեմնի պաշտած կուռքը։ Ժառանգական խնդիրներու առեն, գլխաւորաբար երեւան կուգայ, մայրական այդ անզուսպ սիրոյն ներքեւ ծածկուած նախանձի ու ատելութեան թունաւոր օձը։ Ահա բնական հակասութիւն մը, որ ակամայ խորհիլ կուտայ։ Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ որ, մահուան սարսուռն իսկ արհամարհող մայրական այդ անորակ զգացումը, տեղի կուտայ նիւթին։ Նիւթին սէրը խեղդէ մայրական ընդոծին գորովը, ջլատէ անոր բնական զգացումներուն թափը։ Հակասութիւններու հակասութիւնը չէ՞ միթէ։ Բայց սակայն, իրողութիւն մ'է։ Մանչ զաւկին այս քանի մը տխուր պարագաները սնունդ կուտան մօրը սրտին մէջ աղջկան հանդէպ տածուած սիրոյն զարգացման. Այդ սէրը, այնքան կը շեշտուի որ, մայրը, այլ եւս չի կրնար բաժնել իր աղջիկ զաւակը աչքերէն. իր միակ խորհուրդը զայն երջանկացնելու միջոցներուն շուրջը կը դառնայ։ Մնացած այս ծայրայեղ համակրանքը, երբեմն թշուառութիւնը կը պատրաստէ իրենց զաւակաց։ Կը մերժեն շատ անգամ յարմարագոյն ամուսնութիւնները, երիտասարդին օտարութիւնը նկատի առնելով, ուր սակայն, երջանկութիւնը կ'սպասէր իրենց զաւակաց։ Ընդհակառակն, տեղւոյն մակդիրին ներքեւ կուտան այնպիսի երիտասարդի մը, որ թշուառութեան դուռները կը բանայ առաջին օրէն իր կողակցին։ Գաւառներու մէջ ուշագրաւ երեւոյթ մըն է նաեւ մօրուներու ընթացքը, որ կարժէ պատկերացնել քանի մը տողերով։ Այդ անգութ արարածները, երբեմն սրտաճմլիկ իրականութեանց տեղի կուտան։ Կարծես իրենց սիրտերը երկուքի բաժնուած են, մէկուն մէջ աղապատանք, գորով ու սէր, իսկ միւսին մէջ թոյն ու օձինք կը զեղու։ Անոնց մէկ ձեռքէն գգուանք, փայփայանք իսկ միւս ձեռքէն ծեծ ու գան կը թափի։ Անշուշտ յայտնի է ո՛րն է որբին բաժինը։ Իր բուն զաւկին հանդէպ ամէնէն փափուկ, ամէնէն նուրբ զգացումներու աղբիւրն է որ կը բացուի ու կ'ողողէ զայն, բայց, աւա՜ղ, կը կասի յանկարծ այդ յորդ ժայթքումը ու կը ցամքի յորդառատ զգացմանց այն ոյժը, երբ որբին վրայ է խնդիրը։ Զգայազուրկ այդ հոգիները, չե՛ն խորհիր արդեօք թէ այդ որբերն ալ ունէին գուրգուրացող մայր մը, որոնցմէ զրկուած են հիմա։ Փոխանակ անոնց վրայ գթալու, գուրգուրալու, զգացնելու համար ենթարկուած դժբաղդութեանց ծանրութիւնը, իր բիրտ ու անողոք ընթացքով, կարծես աւելի կը շեշտէ այդ հեք արարածներու ներքին վիշտն ու ցաւը։ Բնութեան այդ վրիպակները, չեն տեսներ երբեք ժպտող դէմք մը, չեն լսեր երբեք անոյշ բառ մը, որ գգուէ իրենց փոքրիկ եսը։ Տեսնելու է անգամ մը, ինչ աղեկտուր դիմագծութիւն կը ստանան այդ թոշնած ծաղիկները, երբ կը տեսնեն իրենց խորթ մայրը, որ առատօրէն կը շռայլէ ամէն բարիք իր հարազատ զաւկին, մինչդեռ իրենք, անկիւն մը գլխիկոր, անքթիթ աչքերով կը դիտեն իրենց մօրուն, որուն սիրտը պողպատէն աւելի պաղ ու կարծր է։ Ինչե՜ր կը մտածեն արդեօք այդ վայրկեանին, ի՜նչ տխուր խորհուրդներ կ'անցնին արդեօք այդ թըշուառներուն փոքրիկ գանկէն։ Չէ՞ մի որ իրենք ալ այդ միեւնոյն աղապատանքներու պիտի արժանանային եթէ մայր մը ունենային։ Արդարեւ մօրուներու կարծրասրտութիւնը անոնց պարզած տխուր տեսարաններու նկարագրութիւնը գրիչս չի կրնար արտայայտել։ Բայց արդար ըլլալու համար պէտք է ըսեմ թէ խորթ մայրերու մէջ կը գտնուին այնպիսիներ, որոնք ճշմարիտ մօր մը սիրով կը վերաբերուին իրենց յանձնուած որբերուն հետ։ Զատութիւն չեն դներ երբեք իրենց հարազատ զաւկին և միւսին մէջ։ Ընդհակառակն, շատ անգամ, որբերուն ժպիտը, իրենց բուն զաւկին արցունքներուն մէջ կը փնտռեն։ Դժբախտաբար շատ հազուագիւտ են այսպիսիները։ Գաւառացի մայրը, երբ պարտականութեան կատարեալ գիտակցութեամբ կը մեծցնէ իր զաւակները, վերջացած չնկատեր ամէն բան։ Երբ կը զգայ թէ իր դէմքին խորշոմներէն ծերութիւնը կը հոսի թէ ժամանակը ալեւոյթի ձիւնը մաղած է երբեմնի միտաքսեայ ծամերուն վրայ, հոգիին խորը կ'արթննայ զգացումներուն ամէնէն անուշալին, փափաքներուն ամէնէն խանդականը, ամուսնացնելու իղձ մը, որուն իրագործումը միայն պիտի կրնար փոխարինել իր այնքան տարիներու աշխատութիւններն ու զրկութիւնները։ Ամասիացի մօր մը համար, չկայ աւելի բաղձալի բան, որքան բաց աչօք տեսնել զաւակաց, մանաւանդ, թոռներուն ամուսնութիւնը ու համբուրել անոնց ճակատը։ Երանիներու ամէնէն նախանձոտը կը ղրկեն այն մայրերու հասցէին, որոնք բացառիկ երկնային շնորհով մը, տեսած են թոռան թոռը։ Գաւառացի մեծ մայրերը, առանին շրջանակին մէջ, ընտանիքին բոլոր անդամներէն կը յարգուին հաւասարապէս։ Տանը վարչական ղեկը ձեռքն է, հարսները իր հրամանէն դուրս չեն ելներ. այցելութիւնները իր ներկայութեանը կ'ընդունուին և փոխադարձաբար։ Ձեռնթափ եղած է առանին գործերէն։ Ինք միայն կը հսկէ անոնց բարւոք կարգադրութեանը։ Անիկա տունին ծերուկ հրեշտակն է գրեթէ, որուն բերնէն մեղր կը ծորի. քաղցրութիւնն ու ներողամտութիւնը իր աչքերուն մէջ ակներեւ կը փայլին։ Կը խրատէ, կը յորդորէ, երբեմն ալ կը սաստէ, բայց սաստած ժամանակն իսկ կը խրախուսէ, կը քաջալերէ։ Մինչ դեռատի մայրը տնական աշխատութեամբ կը զբաղի, անիկա շուրջը բոլորած պզտիկները, բարոյալից պատմութիւններով անոնց հիացումները կը լսէ, որոնք մտիկ կ'ընեն զինքը լուռ ու մունջ։ Կարծես աղուոր հեքեաթներու հաւաքածոյ մըն է իր ալիտակահեր գանկը որ հիմա կրնակ եազմաներու մէջ ծրարած, ծերութեան ախտանիշը ցոյց կուտայ իր յարատեւ շարժմամբը։ Գաւառացի մեծ մայրը որքան բարոյական ցաւերուն սփոփիչը, անոնց քաջալերիչը, խրախուսիչը, նոյնպէս ֆիզիքական վիշտերուն ալ, ըստ կարելւոյն դարմանիչն է։ Ընտանիքին անդամներէն մեծէն մինչեւ պզտիկը, անոր կը վազէ ու կը յայտնէ ցաւերը, որուն անմիջապէս դարման կը յանձնարարէ, իր երկար տարիներու փորձառութենէն քաղելով։ Ասկէ զատ հոգեբուժական միջոցներ ալ ունի ան. գիտէ զոր օրինակ ակնահարութեան ախտանիշները... իր մէկ աղօթքով կը հանգստացնէ ցաւերու մէջ գալարուող ենթական։ Կապար կամ մեղրամոմ (*) թափելով կը հասկնան ենթակային ի՛նչ բանէ վախնալը։ Գիտէ նաեւ խիթերու, այտուռեցքներու, բէմրէկիի աղօթքներն ու բանաձեւերը։ Բայց պէտք է գիտնալ թէ ամէն կին կամ մարդ այդ աղօթքներով բուժել չկրնար, եթէ օճախ չէ, այսինքն եթէ ժառանգական չէ։ Այսպէս ընտանիքին ամէն անդամը անոր կը դիմէ ու կը պարզէ իր ցաւերն ու վիշտերը ու կը գտնէ անոնց սպեղանին։ Բարոյական նեցուկ մըն է ա՛ն ընտանիքին, որուն մահը անփոխարինելի թաղծութեամբ մը կը համակէ զանոնք։

ՄԿՐՏԻՉ ՔԷՉԷՃԵԱՆ

(*) Ալան աներեւոյթ էակ մըն է, որուն վրայ պատմութիւն մըն ալ յերիւրած են։ Օր մը, երբ թէ, Ալան տղաձգան մօր քով նստած, տղան փոխելու ժամանակ, մայրը ասեղ մը կը խօթէ այդ աներեւոյթ էակին, որուն կոստանքին տակ կը մարմնանայ և կ'ստիպուի կնոջ գերին ըլլալ։ 15 տարի շարունակ, տնական գործերը կը հոգայ եղեր։ Օր մը սակայն, շատ կ'աղաչէ տանտիկնոջ որ ազատագրէ զինք գերութենէ ու թոյլ տայ երթալ ներկայ գտնուելու իր քրոջ հարսնիքին, որուն հրաւիրեր են զինք։ Եւ երբ հրամանը կը տրուի, աներեւոյթ կ'ըլլայ դարձեալ։

(*) Թռչնիկի իմաստով։

(*) Կապար կամ մեղրամոմը կը հալեցնեն աման մը մէջ. յետոյ պաղ ջուրով լեցուած թաս մը վախցողին գլխուն վրայ բռնելով, հալած կապարը կամ մեղրամոմը մէջը կը թափեն։ Կապարը կամ մեղրամոմը ինչ ձեւ որ առնէ, պաղելով ջուրին մէջ, անոր համեմատ բան մը կ'ենթադրեն, նմանցնելով զայն կենդանիի մը։ Այսպէսով կ'ստուգեն կենդանիէ մը վախցած ըլլալը ու դարմանին կը նմանին։

ՀՄԱՅԵԱԿ ՔՀ. ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ

ՏԱՐԵՐՔ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԼԵԶՈՒԻ
Ա. Բ. Գ. ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

Նոր տպագրութեամբ ի լոյս ելած են, կը ծախուին Կալաթա Պուրչունլու խան Սագաեան տպարանը և ի Կ. Պոլիս Սիւմպիւլլի խան Միհրան էֆէնտի Փափազեանի դրատունը։ Գին Ա. հատորին 3, Բ. ինը 5, Գ. ինը 5։

% 30 ԶԵՂՉ 50—37

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ 6

ԳՐԵՑ
Պ. ՍԱԼԷՍ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՊՍՏԻՆ

ԽԱՐՏԵԱՑ ՄԱՋԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Բ.

Ապահովութեան պետը յետոյ դըռնապանուհիին էրկանը դառնալով,

—Կնոջդ ըսածները ճի՞շդ են, հարցուց։

—Այո՛ պարոն, պատասխանեց այս վերջինը, կնոջս ըսածները ճշմարտութիւններ են, ես ալ միեւնոյն բաները պիտի ըսէի արդէն։ Լայն խճուղիին վրայ կնոջ մը շտապումով փախչիլը տեսայ, որուն ետեւէն միեւնոյն գնացքով ոստիկան մը կը վազէր. ոստիկանին միւս ընկերը տեսնելով որ փախստական կնոջ դուրս ելած տանը դրան առջեւ կը գտնուիմ, քովս գալով հարցուց թէ, արդեօք ի՛նչ տարօրինակ տեսարաններ տեղի ունեցած էին այս տան վերնայարկին մէջ և ո՛վ էր այդքան արագ քայլերով փախչող կինը։ Ես ալ՝ բան մը չեմ գիտեր, պատասխանեցի. իրաւ ալ դեռ անցած դարձածներուն վրայ որոշ տեղեկութիւն մը չունէի։

—Դուք կնոջ ով ըլլալը չճանչցա՞ք, հարցուց պետը. դիմագիծերէն, մազին գոյնէն, քալելուն ձեւերէն ևն. մէկու մը չկրցի՞ք նմանցնել զայն։

—Ո՛չ, բան մը չտեսայ, որովհետեւ փախստականը գլուխը ծածկած էր և ա՛յնքան արագ կը վազէր որ անկարելի էր նոյն իսկ աչքով հետապնդել զայն։

Ամբոխին մէջ խառնուած ոստիկաններէն մին բազմութիւնը ճեղքելով, պետին մօտեցաւ և յարգանքով բարեւելէ ետք,

—Ի՛նչ ըսեմ, պարոն բաւ. սմքած երեւոյթով մը, ա՛յնչափ արագ կը վազէր որ ոստիկանները անգամ ետեւէն չէին կրնար հասնիլ. բաւական տեղ հետապնդեցի, շունչս կտրեցաւ, ուժասպառ եղայ և վերջապէս ստիպուեցայ կանգ առնելու, մինչ անիկա կը վազէր շարունակ, շոգեշարժ մեքենայի մը նման։

—Ըսել է այս իրիկուն Հռովմ փողոցի պահակը դուք էիք, հարցուց պետը։

—Այո՛ պարոն, ես էի. ընկերներուս հետ պահակ պտըտած միջոցիս, երբ թիւ 66 տան առջեւ հասանք, գլուխը սեւերով ծածկած կին մը թռչունի մը թեթեւութիւնով առջեւնուս սուրաց անցաւ. ա՛յնչափ ուժաթափ և յուզուած էր որ շնչառութեան ձայնը մինչեւ մեր ականջները կը հասնէին. պահ մը վարանեցայ, բայց կինը [illegible] քայլերուն ուժ կուտար։ Անմիջապէս ընկերներուս դառնալով, սա՛ տան մէջ բաներ մը անցած դարձած ըլլալու է, դուք հոս դրան առջեւ սպասեցէք, ես այս կինը պիտի հետապնդեմ, ըսելով, բոլոր ուժովս սկսայ անոր ետեւէն վազել։ Փախստականը առաջին անգամ հանդիպած քովընտի փողոցը մտաւ, ես ալ ետեւէն գացի, բայց չար սատանայ, այդ պահուն երկու հանրակառքեր իրարու դէմ դիմաց գալով ճամբաս գոցեցին. բաղդը կ'օգնէր կարծես փախստականին, մինչեւ որ ճամբուն միւս եզերքը անցայ, ինչպէս եղաւ աչքէս փախցուցի զայն։

—Դուք պարտաւոր էիք մինչեւ վերջը անոր անոր հետքը չկորսնցնել, յարեց պետը բարկութեամբ, հիմակ շուտով ոտքերդ ժողվէ, կինին ետեւէն գնա, անցած փողոցներէն անցիր, ճամբան հանդիպած մարդուդ հարցուր, ամէն բան տեղն ի տեղը քննէ. հասկցի՞ր, թերեւս ճամբուն վրայ տեղ մը պահուըտած ըլլայ, չորս կողմդ աղէկ աչքէ անցուր, փախստականը ձեռք ձըգելու միջոցի մը հանդիպածիդ պէս, շուտով մը եկուր մեզի իմաց տուր։

—Շատ լաւ, յարեց ոստիկանը և վայրկենաբար ամբոխներէն վար խոյացաւ։

Ոստիկանին բաժնուելէն ետք, պետը քովը գտնուող ոստիկանապետին դառնալով,

—Հիմակ ամէն բան լմնցաւ, բուն ամբաստանեալը հարցաքննելու ժամանակը եկաւ, այնպէս չէ՞, հարցուց։

Խեղճ Սէրժ ճաշասրահին քովնտի սենեակի մը մէջ, զինքը առաջին անգամ ձերբակալող ոստիկանին հսկողութեան տակ, այլայլած մնացած էր, ի՛նչեր, ի՛նչեր կ'անցնէին այդ պահուն իր երեւակայութեան բովերէն. տխուր կերպարանք մը ունէր, աչքերը տախտակամածին վրայ պաղած էին, այնպէս որ ապահովութեան պետին ներս մտնելը անգամ չկրցաւ նշմարել։

Պետը Սէրժի մօտենալով, կամաց մը ուսին զարկաւ և մեղմ ձայնով մը.

—Մ. Սէրժ Մօրէնը դո՞ւք էք, հարցուց։

Սէրժ ցնցուեցաւ, այլանդակ նայուածքով մը պետին երեսը նայեցաւ. յետոյ ինքզինքին գալով անմիջապէս տեղէն ցատկեց, և տխուր երեւոյթով մը.

—Այո՛, պարո՛ն, ես եմ, սակայն ի՞նչ կ'ուզէք ինծմէ, յարեց։

Խեղճ երիտասարդը արդէն առաջուընէ գուշակած ըլլալով թէ ոստիկանութիւնը զինքը իբր կասկածելի հայրասպան պիտի ձերբակալէր, առաջին պահուն իսկ խնդրած էր ոստիկանապետէն որպէս զի հարկ եղած նախնական քննութիւնները շուտով կատարուին և ինք ժամանակ ունենայ հօրը մարմնոյն վրայ լալու ու ողբալու։

Ոստիկանապետը ցած ձայնով մը այս բաները հասկցուցած էր պետին։

Ապահովութեան պետը խղճին խորէն վայրկենաբար բերուեցաւ համոզուելու թէ Սէրժ այդ պահուն կեղծիքի կմախք մը դարձած էր։ Ուստի կէս վայրկեանի չափ արգահատական ակնարկներով երիտասարդը ոտքէն մինչեւ գլուխը չափելէ յետոյ, նախնական հարցաքննութեանց ձեռնարկեց։

—Հարկ չկայ երեւութական հարցաքննութեանց, յարեց Սէրժ, անունս, տարիքս, պաշտօնս, եայլն գիտէք արդէն։

—Լա՛ւ, յարեց պետը, ուրեմն անցած դարձածը մանրամասնօրէն պատմեցէք։

Սէրժ դողաց.

—Ա՜հ անցած դարձածնե՞րը կ'ուզէք հասկնալ, բայց ես ալ այդ մասին բան մը չեմ գիտեր, հայրս սպաններ են, ահա այս է իմ գիտցածս, ըսաւ։

—Շատ լաւ յարեց պետը, բայց ըսէ նայիմ, ո՞վ կրնայ ըլլալ հօրդ սպանիչը։

(Շարունակելի)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ